

Marja Elo

LASTEN TOIMINNAN MONIPUOLISTAMINEN
ARVIOINTIYMPYRÄN AVULLA VARHAISKASVATUKSESSA

Sosiaalialan koulutusohjelma
2015

LASTEN TOIMINNAN MONIPUOLISTAMINEN ARVIOINTIYMPYRÄN AVULLA VARHAISKASVATUKSESSA

Elo, Marja
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosiaali-alan koulutusohjelma
Joulukuu 2015
Ohjaaja: Rautava, Heli
Sivumäärä: 57
Liitteitä: 3

Asiasanat: arviointiympyrä, arviointi työvälineenä, lapsen ominaiset toiminnot

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli toteuttaa tutkimus Kuvataidepäiväkoti Viikariin siitä miten arviointiympyrä käytännössä toimii kyseisessä päiväkodissa. Tutkimuksessa tehtiin jokaisen ryhmän kasvattajien kanssa arvioinnit ryhmien toiminnan monipuolisuudesta, ja siitä miten ne tukevat lapsen kasvua ja kehitystä eri osa-alueilla.

Opinnäytetyö tehtiin siksi, että se toi kasvattajille konkreettisesti esille toiminnan monipuolisuuden tai sen puuttumisen. Arviointiympyröiden avulla myös päiväkodin johtaja sai tietoonsa miten toimintaa ryhmissä mahdollistetaan. Tavoitteena oli työstää arviointiympyrää yhdessä henkilökunnan kanssa käytännön työvälineeksi. Tutkimuksessa korostettiin erityisesti lasten osallisuuden lisäämistä ja oppimisympäristön kehittämistä.

Tutkimusmateriaali kerättiin päiväkodissa täytetyillä arviointiympyräkaavakkeilla, äänitetyillä purkutilanteilla, sekä palautelomakkeilla. Teoriaosuudessa käytin erilaisia aiheeseen liittyviä kirja- ja Internet-lähteitä.

Tutkimus osoitti, että Kuvataidepäiväkoti Viikarin kasvatushenkilökunta olivat hyvin vastaanottavaisia arviointimenetelmän käyttöön ja olivat halukkaita käyttämään sitä jatkossakin. Se nostatti hyvin esille miten paljon kussakin ryhmässä toimintaa mahdollistetaan monipuolisesti lapsille ja miten. Ympyrä mahdollisti kehittämisen tarpeet esille ja niiden pohjalta oli hyvä tehdä tavoitteet ensi kevääälle. Tarkoituksena oli, että päiväkodin täyttäisi uudet ympyrät keväällä 2016 ja arvioi uuden kerran miten ryhmien tavoitteet ovat täyttyneet, ja kuinka paljon toiminta on kehittynyt syksyn 2015 arviointiympyröiden täytön jälkeen.

CHILDREN'S DIVERSIFICATION OF ACTIVITIES WITH EVALUATION CIRCLE IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION

Elo, Marja

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Social Services

December 2015

Supervisor: Rautava, Heli

Number of pages: 57

Appendices: 3

Keywords: evaluation circle, evaluation tool, the child's typical functions

The purpose of this thesis was to conduct a survey to Kuvataidepäiväkoti Viikari on how the evaluation circle works in practice in the day-care center. The thesis was carried out with each of the educators group assessments of the diversity of activity groups, and how they support the child's growth and development in different areas.

This thesis was made because it brought the educators concretely expressed versatility action or the lack of it. With the help of evaluation circles the leader of the kindergarten also got her information how the operation in groups is made possible. The objective was to work the evaluation circle together with the staff as a practical tool. In the study the increasing of especially the children's part and the developing of the learning environment were emphasized.

The study material was collected with filled evaluation circle forms, with dismantling situations that have been recorded and with feedback forms. In the theory part I used different book and internet sources that are related to the subject.

The study showed that the staff of Kuvataidepäiväkoti Viikari was very receptive into use of the evaluation method and they were willing to use it also in the future. It disclosed how much activity they allow to the children and how it is made possible from many sides in each group. The circle made forth the needs for the developing possible and it was good to make the objectives to the next spring based on them. The purpose was that the kindergarten would fill the new circles in the spring of 2016 and estimates again how the objectives of groups have become full and how much the activity has developed after the filling of evaluation circles for the autumn of 2015

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	LAPSEN OPPIMISEEN JA KEHITYKSEEN VAIKUTTAVAT ASIAT	7
3	LAPSELLE OMINAISET TOIMINNAN TAVAT	8
3.1	Leikkiminen	8
3.2	Tutkiminen.....	11
3.3	Liikkuminen.....	13
3.4	Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen	16
4	VUOROVAIKUTUS	19
4.1	Vuorovaikutus käsitteenä.....	19
4.2	Lapsen ja aikuisen välinen vuorovaikutus	20
4.3	Lasten keskinäiset vuorovaikutussuhteet	21
5	ARVIOINTIYMPYRÄ	22
5.1	Arviointiympyrän eri lohkot	23
5.2	Arviointiympyrän mahdollisuudet	26
5.3	Suomen kielen kehittyminen.....	28
6	ARVIOINTI TYÖVÄLINEENÄ	29
7	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN	31
7.1	Yhteistyöpäiväkoti	31
7.2	Työn vaiheet ja aikataulu	32
8	TUTKIMUKSEN TULOKSET JA RAPORTOINTI	33
8.1	Ryhmä 1. (5-6-vuotiaat).....	33
8.2	Ryhmä 2. (2-5-vuotiaat).....	37
8.3	Ryhmä 3. (3-5-vuotiaat).....	41
8.4	Ryhmä 4. (alle 3-vuotiaat)	44
8.5	Ryhmä 5. (alle 3-vuotiaat)	47
8.6	Palautteet.....	49
8.6.1	Yhteenveto palautteista	52
8.7	Tutkimuksen yhteenveto	52
9	LOPUKSI	53
	LÄHTEET	55
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Tein opinnäytetyöni yhteistyössä Kuvataidepäiväkoti Viikarin kanssa. Tutkin kyseisessä päiväkodissa uuden arviointimenetelmän käyttöä, ja miten se vaikuttaa lasten toiminnan kehittämiseen. Tarkoituksena oli saada arviointiympyrästä käyttöön hyödyllinen uusi arviointimenetelmä päiväkodin kasvatushenkilökunnalle.

Opinnäytetyöni aihe on vielä melko tuntematon monille. Kirja ”Arviointiympyrä – Oppimisen mahdollisuudet näkyviin”, jossa kerrotaan arviointiympyrästä, on tehty vuonna 2013. Kirja on tehty Helsingissä, ja kirjan tekijät mainitsevat saatekstsissä, että arviointiympyrää on koekäytetty 134 lapsiryhmässä. Aihe on vähän aikaa sitten tullut Porin päiväkotien tietoisuuteen, enkä itsekään ollut kuullut arviointiympyrästä ennen opinnäytetyöni tekoa. Yritin etsiä muuta lähdettä kyseisestä aiheesta, mutta en löytänyt muuta kuin yllä mainitun kyseisen kirjan joka käsitteli tätä asiaa. Tulin siis siihen tulokseen, että aiheesta ei vielä tiedetä kovinkaan paljoa. Porissa on koulutettu päiväkotien henkilökuntaa aiheesta, ja pääsin itsekin osallistumaan yhteen osuuteen, mutta koulutukset eivät ole vielä olleet suuremmin esillä, ainakaan tietääkseni. Siksi aihe kiinnosti minua, koska arviointimenetelmää ei vielä ole kunnolla saatettu käytäntöön ja mielestäni tässä oli hyvä sauma toteuttaa tutkimus tästä aiheesta.

Arviointiympyrän tavoitteena on tukea lapsen kasvua ja kehitystä sen eri osa-alueilla, sekä kehittää lasten toiminnan monipuolisuutta. Arviointimenetelmän käyttö vaatii myös hyvää tiimityöskentelyä. Näiden asioiden takia mielestäni tutkimusaiheeni on ajankohtainen, koska päiväkodeissa toimintaa kehitetään jatkuvasti, sekä tiimien yhteistyön lisääminen ei ikinä ole pahitteeksi. Tutkimukseni osoittaa miten kasvattajat arvioivat oman ryhmänsä lapsien toimintaa, sekä miten he mahdollistavat eri osa-alueiden toiminnan lapsille. Olen myös kartoittanut työssäni miten kasvattajat ottivat arviointimenetelmän vastaan ja haluavatko he jatkossa käyttää menetelmää.

Opinnäytetyössäni perehdyn teoriaosuudessa lapsen ominaisiin toiminnan tapoihin, vuorovaikutukseen, lapsen oppimiseen ja kehitykseen vaikuttaviin asioihin, sekä arviointiin työvälineenä. Teoriassa erityisesti leikkiminen, tutkiminen, liikkuminen ja taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen, sekä vuorovaikutus ovat tärkeässä asemassa.

Avaan myös omassa kappaleessa arviointiympyrää, mikä se on, miten sitä käytetään, sekä miten se tukee lapsen toiminnan monipuolistamista. Teoriaosuuden kirjoittamisessa käytin erilaisia kirja- sekä Internet-lähteitä. Tutkimuksen tuloksien kirjoittamisessa käytin kerättyä materiaalia, kuten kasvattajien täytettyjä arviointiympyröitä, niiden pohjalta käytyjä keskusteluja sekä palautelappuja. Tutkimuksen tuloksille, sekä palautteille on omat kappaleensa joissa kerron mitä tutkimuksen aikana nousi esille, sekä mitä jälkeempäin kasvattajat arviointimenetelmästä olivat mieltä.

2 LAPSEN OPPIMISEEN JA KEHITYKSEEN VAIKUTTAVAT ASIAT

Jokainen lapsi on oppimiseltaan ja kehitykseltään erilainen. Lapsen oppimiseen ja kehitykseen vaikuttaa kaikki lapsen ympärillä ja hänen itsensä sisällä tapahtuvat asiat. Kasvuympäristöllä, sekä perinnöllisillä ominaisuuksilla ja vanhempien hoidolla on suuria vaikutuksia kasvuun ja kehitykseen. Ympäristöstään lapsi oppii erilaisia käyttäytymismalleja, arvostuksia, sekä asenteita. Lapsi ottaa mallia kaikesta ympärillään tapahtuvista asioista ja hänelle on tärkeää antaa mahdollisuuksia kehittää jo oppimiaan taitoja. (Wahlström 1995, 4-5.) Lapsi on luontaisesti utelias ja valmis oppimaan ja kokeilemaan kaikkea uutta. Tällä tavalla he oppivat tunnistamaan ihmisten kasvoja, ääniä, tuoksua ja erilaisia esineitä. (Einon 2001, 105.) Lapsuuden kokemukset vaikuttavat myöhempään ikään, ja lapsuudesta opitut asiat ovat yleensä läsnä ihmisessä koko heidän ikänsä. (Wahlström 1995, 5.)

Lapsen kokonaisvaltaiselle kehitykselle on erityisen tärkeää aikuisen ohjaama toiminta. Jos lapsi kärsii virikkeiden puutteista, voi se vaikuttaa kehittymiseen negatiivisesti. (Wahlström 1995, 4-5.) Lapsen hyvän psyykkisen kehityksen kannalta on tärkeää, että lapsi saa vanhemmiltaan, sekä häntä hoitavilta aikuisilta hyvää hoivaa ja vuorovaikutusta. Lapsen tarpeet tulee ymmärtää, ja niihin pitää vastata. (Jyväskylän yhteistoiminta-alueen terveystieteiden www-sivut.) Aikuisen tulee valita sanansa oikein lapsen oppimistilanteissa. Ei pidä aliarvioida tai moittia lapsen omaa halua yrittää jotain uutta asiaa. Uusien asioiden kautta lapsi oppii onnistumisen ja epäonnistumisen tunteita. (Einon 2001, 174.) Lapsen kehityksen kannalta kannustus on todella tärkeää. Kannustuksen avulla varhaisessa iässä lapsi uskaltaa kokeilla hänelle entuudestaan outoja asioita. Myöhemmällä iällä lapsi oppii myös jäljittelemällä aikuisen toimintaa. Useasti lapset kiinnostuvat niistä asioista, joihin aikuinen osoittaa mielenkiintoaan. (Einon 1999, 8.)

Lapsen oppimiseen vaikuttaa hänen oma vireystilansa. Jos lapsella ei ole tarpeeksi energiaa, oppiminen on todella hankalaa. Siksi riittävä uni ja ravinto ovat erittäin tärkeitä asioita lapsen kasvussa ja kehityksessä. Kuitenkin liiallisella aktiivisuudellakin on haittoja. Liiallisen aktiivisuuden vähentämiseksi on hyvä välillä purkaa energiaa esimerkiksi hippaleikissä. (Einon 2001, 118, 170.)

Lapsen kehitykseen ja oppimiseen vaikuttaa suuresti myös erilaiset kehityshäiriöt. Kehityshäiriöt voivat olla lapsella jo syntymästä saakka, tai ne voivat laueta kehityksen aikana. Lapsen kehitys voi vaarantua jo kohdussa äidin huonojen elämäntapojen seurauksena tai hänen omien sairautensa takia. (Otavan Opiston nettiopiskelun www-sivut.) Erilaisia kehityshäiriöitä on mm. Downin oireyhtymä, CP-vamma, sekä kehitysvammaisuus. Jokainen edellä mainittu kehityshäiriö vaikuttaa lapsen henkiseen ja fyysiseen kasvuun. (Terve.fi www-sivut.) Muita oppimiseen vaikuttavia häiriöitä ovat mm. tarkkaavaisuushäiriöt kuten ADHD ja ADD, lukemisen erityisvaikeus, eli dysleksia, kielellinen erityisvaikeus, eli dysfasia, sekä erilaiset käytöshäiriöt. (Almqvist, Lyytinen & Moilanen 2004, 241, 254, 265.)

3 LAPSELLE OMINAISET TOIMINNAN TAVAT

Leikkiminen, tutkiminen, liikkuminen ja taiteileminen ovat lapselle ominaisia toiminnan tapoja. Lapsen luontainen toiminta vahvistaa omaa hyvinvointia ja omakuvan käsittämistä, sekä lisää lapsen omia osallistumismahdollisuuksia. (STAKES 2005, 20.) Jokaisessa arjen toiminnassa lapsen ominaiset toiminnan tavat ovat läsnä ja yhteyksissä toisiinsa. (Turja 2011, 179.)

Kasvattajat ottavat jo suunnitellessaan toimintaa huomioon lapsen ominaiset toiminnan tavat. Kun kasvattajat keskustelevat ja toimivat yhteistyössä lasten kanssa samalla havainnoiden toimintaa, avautuu heille käsitys lasten ajattelumaailmaan. (STAKES 2005, 20.) Toiminta tulee olla monipuolista ja kaikki osa-alueet tulee toteutua päiväkodissa. Vaikka päiväkodissa painotettaisiin jotai tiettyä aluetta, se ei silti saa jättää muita toiminnan tapoja varjoonsa. (Kalliala 2012, 203.)

3.1 Leikkiminen

Halu leikkiä on luontaista lapselle. Leikki on yksi tärkeimmistä asioista lapsen elämässä, ja päiväkodeissa leikkiminen on aina ollut isossa roolissa. (Lindqvist 1996, 45–69.) Uuden lapsen ensimmäisiä haasteita päiväkodissa onkin päästä leikkeihin mukaan. Päiväkodissa lasten sosiaalinen kehitys painottuu leikin kautta ja leikkikaaverit vaikuttavat voimakkaasti leikki-ideoihin ja niiden toteutumiseen. Toisten lasten

kanssa joutuu tekemään kompromisseja ja käyttämään vuorovaikutustaitojaan. Varhaiskasvatuksessa leikin asema on keskeinen ja varhaisvuosina sen merkitys on suurimmillaan. (Mannerheimin Lastensuojeluliiton www-sivut 2015.)

Eri-ikäisten ja eri kehitysasteissa olevien lasten leikki on erilaista. Kun ikää tulee enemmän, niin leikki kehittyy ja muuttuu. Pienten vauvojen leikki on aikuisen kanssa täysin kontaktissa olevia sylittely- ja kutitusleikkejä. Alle puolenvuoden iässä lapsi alkaa tarttua kaikkeen, mikä on käden ulottuvilla, ja pistää ne suuhunsa. Lapsi tutustuu suunsa kautta erilaisiin esineisiin. Lapsi tutkii suullaan esineen kokoa, muotoa, pintavaikutelmaa ja materiaalia. Vuoden iässä lapsi alkaa jäljitellä aikuista ja kiinnostus arkiesineitä kohtaan kasvaa (puhelimet, sähkökatkaisimet, kengät, harjat yms.). Toisena ja kolmantena ikävuotena lelujen merkitys on suurimmillaan ja roolija rakenteluleikit kehittyvät. Roolileikki vaatii suunnittelukykyä ja se kehittyy leikin ohessa. Rakenteluleikeissä lapsi kehittää hieno- ja karkeamotoriikan taitojaan, sekä saa uusia ja tarkempia aistitietoja. Neljän ja viiden ikävuoden tienoilla lasten yhteisleikit yleistyvät. Roolileikit ovat vieläkin isossa roolissa, mutta nyt lapsi rupeaa ottamaan enemmän huomioon kanssalleikkijöitään. Harjoitellaan oman vuoron odottamista, kuuntelemista ja rikasta kielellistä ilmaisua. Esikouluikässä lasta alkaa kiinnostaa erilaiset sääntöleikit. Leikki monipuolistuu ja leikin onnistumiseksi luodaan erilaisia sääntöjä, joihin sitoudutaan. Lautapelit ja perinteiset pihaleikit sääntöineen yleistyvät. Sääntöleikkien lomassa pienemmät lapset oppivat isommilta ja aikuisetkin voivat olla toiminnassa mukana tasavertaisina. (Helenius ym. 2001, 134–140; Karjalainen & Rouhento 2006–2007. 4-6; Kollanus 2011, 11.)

Lapsen kehityksessä leikillä on monia eri merkityksiä. Leikin avulla lapsi lisää mielikuvitustaan ja luovuuttaan. Leikkiessään hän kehittää tarkkaavaisuuttaan ja oppii syy-seuraamussuhteita. Mielikuvituksen kautta empatiakyky lisääntyy. Empatiakyky tarjoaa lapsille ymmärryksen miltä toisista tuntuu. (Kalland 2014.) Leikki saa sisältönsä kaikesta mitä lapsi näkee, kuulee tai kokee. He jäljittelevät ja luovat leikin kautta uutta. (STAKES 2005, 20–21.) Leikkiessä lapsi luo kuvitteellisen tilanteen ja muokkaa siinä tapahtuvia asioita omien ajatustensa ja tunteiden mukaan. (Lindqvist 1996, 45–69.) ”Kun lapsi luo kuvittelun ja fiktiivisen tilanteen, hän kehittää abstraktia ajatteluaan” (Lindqvist 1996, 69). Leikkiessään lapsi oppii sääntöjä, käsittelemään ja soveltamaan erilaisia esineitä sekä toimimaan yhdessä muiden kanssa, eli

ymmärtämään ja oppimaan sosiaalisia vuorovaikutustaitoja. Toisille lapsille leikki voi olla jopa terapeutista toimintaa, jossa hän voi harjoitella erilaisia taitoja ilman epäonnistumisen pelkoa. Lapselle on hyvä opettaa arjen asioita, hyviä tapoja sekä tietoa asioista leikin kautta. Oppiminen leikin kautta luo lapselle myönteisen kuvan tiedon hankkimisesta ja tutkimisesta. Kaikki mitä lapsen leikissä näkyy, on hänelle itselleen merkityksellistä. (Mannerheimin Lastensuojeluliiton www-sivut 2015.)

Aikuisenkin olisi hyvä tutustua lisää lasten leikkikulttuuriin, koska se luo aikuiselle lisää ymmärrystä lapsille tärkeitä asioita kohtaan. Leikki on yhtä paljon lapsen ominaista toimintaa, kuin myös toimintaa, johon aikuiset vaikuttavat monella tavalla. Aikuiset säätelevät fyysisen tilan ja leikin ajan pituuden, sekä millaisilla välineillä lapsi leikkii, mutta kuitenkin heidän tulisi haalia lapsen leikin vapaaehtoisuutta ja välittömyyttä. Toisaalta aikuisen tulisi edistää leikin tyydyttyvyyttä ja pitkäkestoisuutta sillä tavalla, että leikin hallinta säilyisi lapsella itsellään. Lasten ystävyyssuhteiden vahvistaminen on myös tärkeässä roolissa, lisäksi lasten fyysinen ja psyykinen turvallisuus on taattava. (Kalliala 2012, 204–208.)

Aikuinen voi ohjata lasta leikkimään. Leikkimisen ohjaus tarkoittaa, että aikuinen tekee leikin aikana aloitteita lapsille, kuten keskustelee lasten kanssa, esittää lapsille mielikuvitusta aktivoivia kysymyksiä (mitä nyt tapahtuu? mitä seuraavaksi tapahtuu? jne.), antaa vihjeitä ja neuvoja leikin sisällön laajentamiseksi tai leikkiä mukana. On tärkeää löytää tasapaino liian vähäisen ja liiallisen auttamisen välille; jos lapsi jätetään omilleen, leikki ei kehity, kun taas leikin liiallinen ohjaaminen ja auttaminen ei tuo lapselle mahdollisuutta omiin valintoihin, omaan ideointiin, tunteiden ilmaisemiseen ja sosiaalisten suhteiden rakentamiseen. (Kalliala 2012, 204–208.) Jotkut aikuiset arvostavat leikistä vain sitä osaa, jonka päämäärän he ymmärtävät. Kuitenkin lasten aito leikkiminen on sellaista, joka lähtee lapsesta itsestään, eikä sillä aikuisen silmistä katsottuna ole mitään vakavaa päämäärää. Aikuisella on siis isompi rooli lapsen leikkimisessä kuin kuvittelisi. (Mannerheimin Lastensuojeluliiton www-sivut 2015.) ”Tänä päivänä päiväkodin aikuiset eivät juuri leiki lasten kanssa, vaan korkeintaan ”luovat edellytykset” leikille. Silloinkin, kun lapset pyytävät heitä leikkimään kanssaan, aikuiset ovat usein vastahakoisia.” (Kalliala 2012, 208.) Lasten leikitaidoissa on puutteita, mutta muutos on mahdollinen jos aikuiset tarttuvat leikkiin lasten kanssa laajentaen ja rikastuttaen heidän leikkiään. Tällöin lapsetkin alkavat kehittää leikkejä enemmän itsekseen. Jokaisella lapsella olisi oikeus saada arvokkai-

ta kokemuksia aikuisten kanssa leikkimisestä päivähoitossa. (Kalliala 2012, 208–209.)

Leikkiympäristön luomisessa otetaan huomioon lasten ikä ja kehitys, sekä leikkitalanteiden vaatimat aika-, tila- ja välineratkaisut. Rikkaan leikkiympäristön luominen perustuu kasvattajien asiantuntemukseen oman ryhmänsä kehitysvaiheista ja leikkikulttuurista. Leikkiympäristöä tulisi tietoisesti uudistaa ja ottaa muokkaamisessa huomioon lasten ajankohtaiset kiinnostuksen kohteet. Leikkiympäristöä voidaan laajentaa lähiympäristöön ja luontoon, jos on mahdollista. Leikkivälineiden tulisi olla monipuolisia ja muunneltavia, sekä niitä pitäisi olla riittävästi. (STAKES 2005, 22.) Ihanteellinen leikkiympäristö on sellainen, joka tukee myös suomea opettelevien lasten kielen rikastumista. Hyvin rakennettu ympäristö tukee kielen ja leikin sanaston oppimista, sekä kannustaa lapsia rakentaviin leikkeihin. Vaikka lapsen mielikuvitukselle täytyy jättää tilaa, niin leikkiympäristössä tulee silti olla runsaasti erilaisia virikkeitä vahvistamaan mielikuvituksen syntyä (leikkivälineitä runsaasti). Myös lasten mielikuvituksen taso on erilainen. Toiset tarvitsevat sen syntyyn enemmän virikkeitä kuin toiset. (Kalliala 2012, 212–216.)

3.2 Tutkiminen

Syntymästään asti lapsi alkaa tutkia ympäristöään ja siihen liittyviä uusia asioita. Tutkiessaan lapsi ilmaisee luontaista uteliaisuuttaan ja pyrkii tutustumaan eri esineiden ja asioiden ominaisuuksiin ympäristössään. Vuorovaikutus muiden lasten ja aikuisten kanssa antaa lapselle innostuksen tutkimiselle. On merkityksellistä, että hän voi kokeilla ja tutkia uusia asioita. Tutkimisen iloa voidaan vahvistaa yrityksiä, erehdyksiä ja oivalluksia kautta. Lapselle on tärkeää saada rauhassa tutkia ja ihmetellä, mutta kasvattajilla on tärkeä rooli lapsen tutkimisen innostamiselle. Heidän innostavat asenteet ja toiminnot välittyvät lapseen. (STAKES 2005, 25.) Aikuisen on myös tärkeää ohjata lasta jatkamaan havainnointia ja tutkimistaan. (Gyekye & Nikkilä 2013, 71.) ”Yhdessä lasten kanssa oppien ja tutkien kasvattajat ohjaavat ja kannustavat lapsia erilaisissa hoivan, kasvatuksen ja opetuksen tilanteissa kokeilemaan, etsimään selityksiä maailman ilmiöihin” (STAKES 2005, 25). Kasvattajat antavat mahdollisuuksia lapsille omaan ajatteluun, ongelmanratkaisuun ja mielikuvitukseen

omalla toiminnallaan. Vaikka aikuinen ajattelee, että ympäristössä ei ole mitään tutkimista, niin lapsi oppii asioita ja asioista, sekä omaksuu tietoa kaikesta ympärillä tapahtuvasta, varsinkin päiväkotiympäristö tarjoaa paljon erilaisia tutkimismahdollisuuksia. (STAKES 2005, 25; Gyekye & Nikkilä 2013, 71.)

Tutkiminen on tiiviisti yhteydessä kaikkiin muihin lapsen ominaisiin toimintoihin. Leikin, liikunnan ja taiteilemisen kautta tapahtuu tutkimista; tarkoitukseton tai tarkoituksellista. Esimerkiksi lasten leikkiessä rakenteluleikkiä; siinä yhdistyy liikkuminen, kommunikointi, leikki ja tutkiminen. Lapset liikkuvat rakenteluleikissään ja samalla havainnoivat ja tutkivat kokeillen eri rakentelumateriaaleja. Lapset pohtivat ja ratkovat erilaisia ongelmia rakentelun yhteydessä liittyen muotoihin, mittoihin, lukumääriin, liikkumiseen ja kiinnittämiseen. Kaikki tämä tutkiminen ja havainnointi tulee esille leikin yhteydessä. (Turja 2011, 179.)

Ikä vaikuttaa lasten tutkimiseen ja niihin tarvittaviin virikkeisiin. Alle kolmivuotiaat tutkivat asioita enemmän omalla tavallaan, eli eivät tarvitse niin paljon aikuisen tuomia virikkeitä. Arkipäivän asiasta voi syntyä suuri ihmettelyn ja tutkimisen aihe. Kuitenkin aikuisen rooli tulee esiin silloin, kun lapsi on antanut tutkimisen aiheen ja sitä lähdetään yhdessä pohtimaan ja viemään eteenpäin. Asioita pohditaan yhdessä muidenkin lasten kanssa ja jokaiselle on tärkeää antaa ilmaista omat mielipiteensä kyseisestä aiheesta. Vanhempien lasten tutkiminen on hieman erilaisempaa. Yli kolmevuotiaiden kanssa voidaan jo harjoitella enemmän erilaisia vertailuja, luokittelua, järjestykseen laittamista ja mittaamista. Tutkivaa käyttäytymistä aletaan harjoittaa enemmän sellaisena, joka on aikuisen virittämää, vaikkakin vanhempien lasten kanssa on myös tärkeää ottaa huomioon lapsista lähtevä havainnointi. (Kalliala 2012, 223–227.)

”Lasten tutkimuksen kohteena ovat minä ja muut ihmiset sekä heidän toimintansa eli sosiaalinen ympäristö, luonnonympäristö ja ihmisen rakentama ympäristö” (Turja 2011, 179). Monipuolisessa varhaiskasvatusympäristössä on runsaasti erilaisia mielenkiintoa herättäviä materiaaleja, sekä välineitä, jotka innostavat tutkimiseen. Ympäristön on oltava myönteinen ja kannustava. Ympäristöä on hyvä laajentaa myös lähimaastoon, jossa voi tutkia luontoon liittyviä asioita. (STAKES 2005, 25.) Lapsesta lähtevää ominaista uteliaisuutta uusia asioita kohtaan on hyvä hyödyntää. Moni-

puolinen ympäristö mahdollistaa kaikkien aistien ja kehon käytön tutkimisen ja kokemisen välineinä. Kuunnellaan, katsellaan ja kosketaan uusia asioita. (STAKES 2005, 25; Gyekye & Nikkilä 2013, 71.) Luonnosta löytyy aina jotain uutta mitä voidaan tutkia. Lapsille voidaan tuoda uusia elämyksiä ja kokemuksia konkretisoimalla asioita. Viedään lapset eri ympäristöön, jossa he voivat tutkia erilaisia ötököitä, kasveja sekä kiviä, joita tutussa ympäristössä ei välttämättä ole. Annetaan lapsille vapauksia tutkia ympärillään olevia asioita rauhassa ja oma-aloitteisesti. (Kalliala 2012, 227–228.)

3.3 Liikkuminen

Jokainen lapsi kehittyy liikkumaan yksilöllisesti eri tahtiin, mutta silti melko samalla kaavalla. Oppimiseen vaikuttavat monet tekijät, kuten esimerkiksi ympäristö, vanhempien hoito ja lapsen oma fyysinen ja henkinen kehitys. (Salpa 2007, 9.) On otettava huomioon, että jokaista lasta ei voi käsitellä samalla tavalla. Jo liikuntaa suunniteltaessa jokaisen lapsen yksilöllinen kehitys ja motoriset taidot tulee ottaa huomioon. (Miettinen 1999, 63.)

Lapsi liikkuu luonnostaan ja tarvitsee liikuntaa joka päivä oman hyvinvointinsa ja terveytensä vuoksi. Liikkuessaan lapsi tutustuu ympäristöönsä, toisiin ihmisiin ja omaan itseensä, sekä kokee iloa. Liikkumalla lapsi luo tietoisuuden omasta kehostaan ja sen hallinnasta. (STAKES 2005, 22.) Liikunnalla on suuri merkitys myös itsetunnon vahvistamiselle. Onnistumisen tunteen kautta lapsen itsetunto vahvistuu ja ryhmätyöskentelyn taidot kasvavat. Ryhmäliikunnan kautta lapsi tuntee kuuluvansa osaksi ryhmää ja hän luo uusia kaverisuhteita. Liikunnan kautta lapsi oppii käsittelemään häviämistä ja muita tunteitaan. (Miettinen 1999, 11–12.) Liikkuminen yhdessä riittävän unen, ravinnon ja hygienian kanssa lisäävät lapsen lihasten ja luuston vahvistumista. Monipuolinen liikkuminen ja leikkiminen vahvistavat myös lapsen hengitys- ja verenkiertoelimien kuntoa ja ehkäisevät ylipainoa. Oman kehon hallintaa ja aistitoimintojen yhteistyötä voidaan harjoittaa monipuolisella liikunnalla. Aktiivinen liikkuminen vahvistaa myös lapsen kognitiivisia taitoja, kuten muistamista, ajattelua ja oppimista.

Motorisia perustaitoja ovat kävely, juoksu, hyppiminen, heittäminen, kiinniottaminen sekä potku- ja lyöntiliikkeet. Nämä ovat taitoja, joita ihminen tulee tarvitsemaan läpi elämänsä. Taitojen kehittymisen kannalta on tärkeää antaa lapsen harjoitella liikkumista päivittäin, itsenäisesti tai ohjatusti. Lapsi ei voi oppia, jos hänen ei sallita harjoittaa taitojaan. (Pönkkö & Sääkslahti 2011, 136–137.) ”Itsenäisesti liikkueensa hän kokeilee, testaa, tutkii, vertailee, miettii syy-seuraussuhteita ja tekee johtopäätöksiä” (Pönkkö & Sääkslahti 2011, 137).

Varhaiskasvatuksessa liikunnan tulisi tukea lapsen oman ikävuoden liikuntatavoitteita. Jokaisessa ikävuodessa on yleisesti tärkeää auttaa lasta muodostamaan myönteinen kuva kehostaan.

Alle kaksivuotiaat alkavat tutustua omaan kehoonsa ensin hahmottamalla itseltään silmät, nenän, suun ja navan. Kaksivuotialta lapsilta aletaan tavoitella heidän itsenäistä liikkumistaan.

3-4-vuotiaiden kehon hahmottaminen on jo vaativampaa. Heidän tulisi hahmottaa ja osata liikuttaa pyydettyään päätään, käsiään, jalkojaan, varpaitaan, sormiaan, peppuaan ja vatsaansa. Taidot edistävät ja mahdollistavat motoristen perustaitojen oppimista. Erilaiset liikuntavälineet ja -ympäristöt ovat tärkeitä tutustumisen aiheita tässä ikävaiheessa.

5-6-vuotiaana lapsen tulee tunnistaa olkapäät, lantio, reidet, polvet, kantapäät sekä jalkapohjat ja osata liikuttaa niitä pyynnöstä. Hänen tulee hahmottaa miten eri ruumiinosat liikkuvat oikealle ja vasemmalle, sekä eteen ja taa. Motoristen perustaitojen vakiinnuttua eri liikuntamuotojen, esimerkiksi pyöräilyn ja uinnin, opettelu on mahdollista. 5-6-vuotiaiden lasten karkeamotoristen taitojen vahvistamista erilaisilla pallonkäsittelytehtävillä (heittäminen, potkaiseminen, vierittäminen, kuljettaminen, kiinniottaminen jne.) on tärkeää, koska ne edistävät lapsen hienomotoristen taitojen oppimista.

6-8-vuotiaan lapsen tulee osata hahmottaa nilkat, kyynärpäät, ranteet, kyljet, takareidet sekä pohkeet ja liikuttaa niitä pyynnöstä. Näiden ikävuosien lasten tulee erottaa oikean ja vasemman puoleiset ruumiinosat toisistaan, ja tunnistaa ovatko oikea- vai vasenkätisiä. Motoristen taitojen pitäisi vakiintua ja perusliikuntamuotojen, kuten pyöräilyn ja uinnin, tulisi sujua hyvin. (Pönkkö & Sääkslahti 2011, 139–141.)

Kasvattajan tehtävänä on mahdollistaa lapsen liikkuminen päivittäin. Joka päivä ei tarvitse olla ohjattua liikkumista, vaan arkiliikunta ja leikin lomassa tapahtuva liikkuminen on tärkeää. Arkiliikuntaan kannattaa panostaa lapsien mielenkiinnosta lähtevillä asioilla. Esimerkiksi jos lapsi liikkuu mielestään hienolla uudella tavalla ulkona, kannattaa se ottaa mukaan myös sisätiloissa liikkumisen muotona, jos se vaan on mahdollista. Usein tulee kiellettyä lapsista lähtevä liikunta, jos se aikuisen silmistä näyttää vaaralliselta. Kieltämisen sijaan kannattaa miettiä muita vaihtoehtoja miten lapsi voi harrastaa ”kiellettyä asiaa”. (Gyekye & Nikkilä 2013, 72–73.) ”Jos lapsi heittelee pihalla autoa, tulee kieltämisen sijaan tarjota pallo auton tilalle, jotta hän voisi jatkaa heittämisen harjoittelua” (Gyekye & Nikkilä 2013, 73). Ohjatussa liikunnassa tulee ottaa huomioon lapsen kokonaisvaltainen kehitys ja motoriset taidot ja suunnitella toiminta niiden mukaan. Oppimisen mahdollisuudet lisääntyvät kun motoriset taidot yhdistetään toimintaan. Kasvattajan tehtävänä on erityisesti kannustaa niitä lapsia, kenellä liikkuminen on vähäistä. (STAKES 2005, 23.)

Liikkuva lapsi tarvitsee tilaa. Hyvä toimintaympäristö on sellainen, joka lisää lapsen luonnollista liikkumisen halua ja innostaa lasta kehittämään jo valmiita taitojaan. Ympäristö tulee rakentaa sellaiseksi, että se on sopiva kaikille ja se haastaa lapsen liikkumaan ja oppimaan uutta. Ympäristö ja siinä olevat välineet eivät saa olla liian helppoja, vaan tarpeeksi haastavia, jotta lapsen mielenkiinto säilyy. Sisätilassa erilaiset välineet ja esteet rakentavat liikkumisympäristöstä mielenkiintoisen, mutta tilassa tulisi olla mahdollisuus myös vapaaseen juoksemiseen ja leikkimiseen. Ulkona taas itsessään ympäristön tulee olla mielenkiintoinen, joka houkuttelee lasta liikkumaan omaehtoisesti. Ulkona on tärkeää, että siellä on mahdollisuudet erilaisille hiekkaleikeille, keinumiselle, kiipeilylle, tasapainoilulle ja mäenlaskulle, mutta silti olisi tilaa myös vapaalle juoksulle. Luontoa ja eri vuodenaikoja kannattaa jälleen hyödyntää liikkumisen lisäämiseksi. Lapsille uusi paikka on kiinnostava ja innostaa erilaisiin liikuntamuotoihin. (STAKES 2005, 23.) Kasvattajan tehtävänä on varmistaa lapsen liikkumisympäristö turvalliseksi ja sellaiseksi paikaksi, jota on helppo hallita. (Pönkö & Sääkslahti 2011, 148.)

3.4 Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen

Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen sisältää eri taiteen alueita. Se sisällyttää itseensä musiikillisen, kädentaidollisen, kuvallisen, tanssillisen ja draamallisen toiminnan, sekä kirjallisuuden. (STAKES 2005, 23.) ”Lapsella tulee olla mahdollisuus toimia monipuolisesti taiteen eri alueilla, ja hänen tulee saada esimerkiksi maalata, piirtää, soittaa, laulaa, rakentaa, näytellä, tanssia, nikkaroida, askarrella, ommella, kuunnella tai keksiä satuja ja runoja” (STAKES 2005, 24). Näiden kautta lapsi oppii erilaisiin tapoihin ilmaista itseään, sekä tutustuu eri väreihin, tuoksuihin, tuntemuksiin, muotoihin ja taiteellisuuteen. Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen tuo lapselle iloa elämään eri taiteenaloilta, sekä hänellä on mahdollisuuksia kehittää mielikuvitusmaailmaansa ja rohkaistua toimimaan luovasti elämässään. Taiteilua voi toteuttaa sekä yksin, että ryhmässä. Taiteilemisessa lapsi saa toteuttaa itseään, ja yksilö- ja ryhmätöskentelytaidot kehittyvät. (STAKES 2005, 23–24.)

Musiikista on moneksi ja sitä pystyy liittämään mihin tahansa toimintaan. Musiikkiin liittyy kaikki erilaiset laulut, lorut, runot, riimit ja musiikkisadut. Ne auttavat lasta hahmottamaan sana- ja melodiarytmejä ja niiden avulla on hyvä tutustua eri kulttuurisiin. Musiikin ei silti tarvitse aina olla selkeää laulua, vaan se pitää sisällään erilaisten äänien ja rytmien kuuntelua. Lapsi kuuntelee ja tutkii erilaisia ääniä. Musiikki herkistää lasta kuuntelemaan ja se auttaa keskittymiskyvyn paranemista. Kun lapsi kuuntelee ympäristössään olevia ääniä, hän havainnoi ja tunnistaa niiden alkuperää. Lapset ovat nopeita oppimaan erilaisia äänen perusominaisuuksia, kuten tunnistamaan voimakkuuseroja (hiljainen - äänekäs), erilaisia sointivärejä (kilisevä, rahiseva, kopiseva), äänen kestoa (lyhyt, pitkä), sekä äänen tasoa (korkea, matala, nouseva). Musiikkikasvatukseen on hyvä liittää mukaan erilaisia leikkejä. Lapselle musiikin kautta leikkiminen lisää äänen perusominaisuuksien oppimista. Tekemisen kautta lapsi oppii liikkumaan tempojen mukaan; nopeassa tempossa tekemisen tahti on nopeaa, kun taas hitaammassa hidasta. Rauhallista musiikkia käytetään usein päiväkohteissa lepohetkillä. Musiikki luo rauhallisen ympäristön ja turvallisen tunteen.

Musiikkia voi tehdä myös itse. Erilaiset soittimet ovat usein lasten suuressa suosiossa. Soittimien avulla havainnoidaan erilaisten äänien ominaisuuksia ja eroavaisuuksia. Lapsi oppii tunnistamaan vastakohtia (kuten hidas tempo – nopea tempo) ja rytmittäjä kehittyä. Laulaminen tukee kielen ja puheen kehitystä. Alle kolmivuotiaan

laulaminen on aina tilannesidonnaista ja toiminnallisuuteen liittyvää. Jotta hän osaa toistaa ja jäsentää lauluja, tulee niitä toistaa usein ja harjaannuttaa lasten tuntemusta. Yli kolmevuotiaat lapset alkavat jo oppia tuttuja lauluja, joita he usein toistelevat leikeissään joko sanasta sanaan, tai niitä itse muokkaillen. Lapselle on hyvä opettaa uudet laulut niin, että toistaa ensin itse lyhyen virkkeen, jonka jälkeen lapset toistavat sen heti perässä.

Musiikkia voi toteuttaa joko ryhmäkohtaisesti tai koko päiväkodin voimin. Koko päiväkodin yhteiset musiikkihetket luovat positiivista ilmapiiriä ja luovat yhteisöllisyyttä. (Ruokonen 2009, 22–28.)

Kuvataiteella on runsaasti mahdollisuuksia aisti- ja havaintotoimintojen herkistämiseksi. Lapsi saa taiteen kautta erilaisia esteettisiä kokemuksia katselemalla, mutta myös tutustumalla erilaisiin materiaaleihin ja käyttämällä niitä toiminnassaan. Lapsen luovuus kehittyy, kun ei kiinnitetä huomiota pelkkiin tuloksiin, vaan lapsi saa rauhassa kokeilla erilaisia tapoja ja ylittää omia rajojaan. Kun lapsi kuvittelee ja toteuttaa itseään, niin mielikuvat syntyvät mielikuvituksen lisäksi todellisuudesta tehtyjen havaintojen pohjalta. Kuvataiteen avulla tutustutaan eri väreihin, muotoihin ja materiaaleihin, ja opetellaan leikkaamaan, liimaamaan ja pitelemään välineitä oikein. Lapsi ilmaisee taiteen kautta kokemuksiaan ja tunteitaan samalla harjoitellen kommunikointiaan. Kun työskentely on lapselle merkityksellinen kokemus, se vahvistaa hänen omakuvaansa ja itsetuntemusta. Kolmevuotiaaksi asti lapsille tärkeintä kuvallisessa työskentelyssä on toiminnallisuus. Lasten kuvat ovat nopeasti syntyviä, eikä niiden tarvitse esittää mitään. Aikuisen on tarjottava lapselle tilaisuuksia, jossa hän voi leikkiä, kokeilla ja nauttia tehdessään kuvia. Lapsi harjoittelee paperin repimistä, liimaamista ja leikkaamisen alkuaskeleita. Neljän ja viiden vuoden ikäinen lapsi käyttää enemmän mielikuvitustaan työskennellessään ja hän kuvittaa ympäristöään. Lapsi tunnistaa päävärit ja kuvista tulee yksityiskohtaisempia. Lapsi on työskennellessään enemmän aikuisen kanssa vuorovaikutuksessa kuin ennen. Kuuden ja seitsemän ikäisenä lapset kertovat tarinaa kuvien kautta. He alkavat rakennella erilaisia välineitä itse, ja käyttävät mielikuvitustaan jo taitavasti. (Rusanen 2009, 48–52.)

”Kuvataiteellinen työskentely on lapsen identiteettiä rakentavaa toimintaa. Se tarjoaa mahdollisuuden niin fyysis-motoriseen harjaantumiseen, kognitiiviseen kehittymiseen kuin sosiaalisen ja tunne-elämän kohtaamiseen ja jäsentämiseen.” (Rusanen 2009, 52.)

Kirjallisuus kuuluu lapsen syntymästä asti hänen maailmaansa. Lapsille luetut sadut rikastuttavat kieltä ja harjoittavat kuuntelutaitoja. Lapsille luetaan usein kuvakirjoja, ja satujen havainnollistaminen kuvien kautta onkin erityisen tärkeää. Mielenkiinto lukemista kohtaan säilyy ja erityisesti niille lapsille kenen kielenkehitys on heikompaa, kuvat auttavat ymmärtämään tarinaa. (Gyekye & Nikkilä 2013, 73–74.)

Lapset ovat erilaisia kirjoihin tutustujia. Niillä lapsilla, joilla on myös kotona mahdollisuudet päivittäiseen kirjojen tutkimiseen, ovat paljon aloitteellisempia ja innokkaampia lukijoita kuin ne, joilla mahdollisuudet ovat pienet tai kielelliset edellytykset eivät ole samalla tasolla kuin muiden. Jälkimmäisenä mainittujen lapsien kohdalla on tärkeää, että heidän ulottuvilleen tarjotaan kirjoja, jotka luovat ja parantavat mielikuvitusta, sadun hahmottamista ja kielen kehitystä. Kirjojen avulla lapsien tulisi kokea empaattisuutta, samaistumista, huumoria, tunteita ja kielellisiä elämyksiä. Satujen avulla tutustutaan myös siihen mikä on totta, ja mikä ei. Sanaleikit ja riimitellyt kiinnostavat lapsia, ja varsinkin silloin jos he itse saavat osallistua lorujen valitsemiseen (esimerkiksi lorupussin käyttäminen). Kirjoja voidaan käydä myös läpi erilaisilla menetelmillä, kuten kuvittamalla, laulamalla tai dramatisoimalla. On tärkeää, että lapset saavat tutustua kirjoihin muutenkin kuin aikuisen johdolla. Kirjoja pitää uusia säännöllisin väliajoin, etteivät lapset joudu tyytymään aina samoihin kuviin ja tarinoin. Kirjojen kanssa lapsille on hyvä opettaa pitämään tavaroista hyvää huolta, jotta ne pysyvät ehjinä. (Suojala 2009, 40–43.)

Kasvattajan tehtävänä on antaa lapsille mahdollisuuksia vapaaseen taiteelliseen ilmaisuun, mutta on hyvä myös järjestää jotain ohjattuja tuokioita (esimerkiksi askartelutuokioita, laulutuokioita tai kirjan lukutuokioita). Kasvattajan tulee itse olla innostava ja kannustava tekemistä kohtaan. Innostuneisuus heijastuu lapsiin ja he saavat tuokioista enemmän irti. Lapsella tulee olla mahdollisuus kasvattajan tukeen ja apuun tarvittaessa. (STAKES 2005, 24.) Kun tuokiot on hyvin etukäteen suunniteltu ja strukturoitu, niin aikuisella on mahdollisuus panostaa täysillä toiminnan hetkellä. Kun suunnittelu on toteutettu hyvin, niin aikuiselle tai lapsille ei tule ”mitä nyt pitäisi tehdä?” – hetkiä, joka keskeyttäisi hauskanpidon ja tuokioiden jatkuvuuden merkityksen. (Kalliala 2012, 221.)

Varhaiskasvatusympäristössä, jossa lapselle mahdollistetaan taiteellisuus, on riittävästi tilaa, aikaa ja erilaisia materiaaleja, joita voi käyttää ilmaisussa. Lapsille on hyvin tärkeää nähdä omat taiteelliset tuotoksensa esillä, esimerkiksi päiväkodin seinillä. Se luo lapselle iloa ja tunnetta, että hänen tuotoksiaan arvostetaan. (STAKES 2005, 24.)

4 VUOROVAIKUTUS

4.1 Vuorovaikutus käsitteenä

Vuorovaikutus on ihmisten välistä tulkintaa, joka on jatkuvaa ja tilannesidonnaista. Vuorovaikutussuhteessa luodaan yhteys ja vaikutetaan toisiin ihmisiin. Siinä jaetaan tunteita ja ajatuksia, sekä tehdään ja ollaan yhdessä. Vuorovaikutustaitoja pidetään itsestäänselvyytenä. Asia ei kuitenkaan aina ole näin, ja monelta ihmiseltä puuttuu vuorovaikutusosaaminen. Vuorovaikutustaitoja voi kuitenkin oppia ja kehittää koko ajan. Vuorovaikutussuhteessa ensikohtaaminen, ja siitä syntyvä ensivaikutelma on tärkeää. (Vilén, Leppämäki & Ekström 2008, 17–18.)

Vuorovaikutusta on kahta erilaista, sanallista ja sanatonta viestintää. Sanallinen vuorovaikutus on kielellistä tai kirjoitettua viestintää. Toiset sanat eivät merkitse kaikille samaa, joten suurin ongelma sanallisessa viestinnässä on se, miten toinen vastaanottaa puheen. On tärkeää kiinnittää huomiota siihen, miten toinen on vastaanottanut viestin. (Ojala & Uutela 1993, 76.) Sanaton vuorovaikutus syntyy ihmisen ilmeistä, eleistä ja kehon asennoista. Eleiden ja ilmeiden lisäksi äänenkäyttöön liittyvät keinot (painotus, äänneet) ovat sanatonta, eli kielenulkoista viestintää. Ääni viestii vastapuolelta montaa eri asiaa, kuten sukupuolen, iän, terveydentilan ja tunnetilan. (Vilén ym. 2008, 20.) Melkein kaikki kommunikaatiosta on sanatonta viestintää ja sen tunnistamiseen tarvitaan kaikkia aisteja. Ilman kommunikointia, sanallista tai sanatonta, ei voi olla vuorovaikutusta. (Ojala & Uutela 1993, 77.)

4.2 Lapsen ja aikuisen välinen vuorovaikutus

Kun lapsi syntyy, vuorovaikutuksen oppiminen alkaa. Pieni vauva ilmaisee itseään itkullaan, eleillään ja ilmeillään. Hän havainnoi ja tulkitsee vuorovaikutuksessa muita, ja oppii tunnistamaan toisten eleitä ja ilmeitä, sekä ymmärtämään sosiaalisia tilanteita. Lapsen kannalta on tärkeää, että aikuinen vastaa lapsen vuorovaikutukselliseen käyttäytymiseen. Kun aikuinen vastaa myönteisesti lapsen tunteiden ja tarpeiden ilmaisuun, lapsi oppii niiden olevan hyväksyttäviä. (Leppänen & Malmi 2013, 13.) Kun aikuinen vastaa lapsen tunteille, lapsi kokee tämän viestin turvallisuuden tunteeksi. Turvallisuuden ja luottamuksen kokeminen luo pohjaa lapsen hyvälle omalle tunnolle ja minäkuvulle. Jatkuvasta lapsen tarpeiden laiminlyönnistä lapsi rakentaa luottamussuhteita heikosti toisia ihmisiä kohtaan, eikä opi luottamaan edes itseensä. (Mannerheimin Lastensuojeluliiton www-sivut 2015.)

Lapselle ominainen vuorovaikutuksen piirre on koskettelu. Kosketuksessa välittyy aikuisesta lapseen ja toisinpäin erilaisia viestejä, kuten rakastamista, turvallisuutta ja ymmärrystä. (A. Kauppila 2006, 33.) Vuorovaikutustaidot ja – suhteet lisääntyvät lapsen kasvaessa. Lapselle on tärkeää, että hän saa paljon positiivisia kokemuksia vuorovaikutuksesta aikuisen kanssa. (A. Kauppila 2006, 134.) Vuorovaikutussuhde lapsen ja aikuisen välillä tuo lapselle merkityksellisyyden tunteen. Lapsi omaksuu tietoa, arvoja sekä tapoja ollessaan vuorovaikutuksessa aikuisen kanssa. Kieli kehittyy jos lapsen ympärillä ja lapselle puhutaan, sekä annetaan lapsen itse käyttää puhuttua. Puheen oppiminen vaatii puheen kuulemistä. Lapselle perheen sisäiset vuorovaikutussuhteet ovat pysyvimpiä. Perheen lisäksi hän tarvitsee muitakin pysyviä suhteita lähipiiristä ja hoitohenkilöstöstä. (Leppänen & Malmi 2013, 13–15.)

Päiväkodissa aikuisen ja lapsen välinen vuorovaikutus on osa kaikkea toimintaa. Aikuiset luovat pääpiirteittäin päiväkodin hengen. Aikuisten käyttäytymisellä ja vuorovaikutusosaamisella saadaan joko kunnioittava ja kuunteleva, tai sitten välinpitämätön ilmapiiri. Lapsia kuunnellaan ja heidän kanssaan keskustellaan päivittäin erilaisista asioista. Keskustelut voivat liittyä ihan mihin tahansa, kunhan aikuisen ja lapsen välille syntyy luotettava vuorovaikutussuhde. Lapsi hyötyy eniten aikuisesta, joka on lempeä ja aina saatavilla, mutta silti auktoriteettiasemassa. Aikuiselta vaaditaan herkkyyttä ja kärsivällisyyttä ymmärtämään lapsen ilmaisutapoja. On tärkeää yrittää tulkita mitä lapsi ajattelee ja miten hän maailman kuvittelee, toimiessaan erilaisissa

tilanteissa. (Kalliala 2008, 11–19.) Aikuisen tulee miettiä miten hän puhuu lapsille. Jos aikuinen puhuu epäselvästi eikä selitä vaikeita sanoja, menettää puhe merkityksensä jos lapsi ei ymmärrä mitä sanalla tarkoitetaan. On myös tärkeää, että aikuinen ilmaisee itsensä minä – pronomininä, eikä siten että hän puhuisi jostain kolmannesta persoonasta (käyttää omaa nimeään ”minä” sanan tilalla). Viestin ymmärrys on selkeämpää, ja hän antaa lapselle oikeanlaisen puheen mallinnuksen. Aikuisten tulee miettiä myös sitä, mitä ja miten he puhuvat toisilleen tai lapsen vanhemmille lapsen ollessa lähettyvillä. Lapsi omaksuu kaiken ympärillään olevasta ympäristöstä. Onkin siis tärkeää, miten aikuinen ilmaisee mielipiteensä muista tai omista asioistaan lasten ollessa paikalla. (Gyekye & Nikkilä 2013, 10–13.)

Monet lapset eivät omaa olennaisia sosiaalisia taitoja, eivätkä taidot kehity ilman niiden opettamista. Varhain opetellut sosiaaliset taidot luovat erinomaisen pohjan myöhempien sosiaalisten suhteiden onnistumiselle. (A. Kauppila 2006, 134–135.) Usein päiväkotiryhmässä on lapsi, tai lapsia, jotka ovat hiljaisempia, eivätkä välttämättä halua osallistua keskusteluihin. Hiljaisuutta ei aina aiheuta taustalla olevat ongelmat, vaan hiljaisuus selittyy myös persoonallisuuseroilla. Aikuisen tehtävänä on selvittää hiljaisuuden syyt ja sen, että haittaako se lasta oppimasta ja kehittymästä. (Cantell 2010, 14–15.) Lapsien sosiaaliset taidot kehittyvät eri tahtiin ja niitä voidaan yhdessä aikuisen kanssa opetella. Sosiaaliset taidot ovat merkittävästi yhteyksissä kielen oppimiseen ja kommunikatiivisiin valmiuksiin. Lapsen on hyvä harjoitella sosiaalisia taitoja erilaisten leikkien ja pelien avulla. Aikuiset luovat lapselle luottavaisen ja kannustavan oppimisilmapiirin taitojensa harjoittamiselle. (A. Kauppila 2006, 135–139.) Jokaisella lapsella on oikeus jokapäiväiseen vuorovaikutukseen aikuisen kanssa. (Kalliala 2012, 209.)

4.3 Lasten keskinäiset vuorovaikutussuhteet

Lapselle on tärkeää kuulua johonkin porukkaan ja pystyä luomaan ystävyysuhteita. Sosiaaliset taidot ovat ystävyysuhteiden luomisen perusta. Päiväkoti-ikäisillä lapsilla suhteet voivat muodostua ja päättyä nopeasti. Ystävyysuhteissa lapset saavat onnistumisen tunteita, sekä suhteet rohkaisevat lasta ilmaisemaan itseään uusissa ja hieman vaikeammassakin tilanteissa. Yhdessä kavereiden kanssa myös ongelmanrat-

kaisutaidot ja mielikuvitus lisääntyvät. Iän myötä ystävyysuhteiden luominen ja niiden pysyvyys kehittyy. (A. Kauppila 2006, 135, 140.) Lapsille vertaistuki on korvaamatonta, ja se kehittää sosiaalisia taitoja sekä lisää osallisuuden kokemuksia. Ominaista onkin, että jo pienimmätkin lapset hakeutuvat toistensa seuraan jos tilaisuus tulee. Monesti lapset keksivät yhdessä jotain sellaista, mitä aikuiselle ei olisi tullut mieleen edes tarjota lapsille. Kun joku lapsista saa idean, jota hän alkaa toteuttaa yksin tai yhdessä toisen kanssa, niin pian muutkin lapset huomaavat asian hauskuuden ja haluavat liittyä mukaan. Lapsen omaehtoinen ryhmäleikkeihin hakeutuminen on luontaista. (Kalliala 2008, 221.) On tärkeää, että lapset tulevat toimeen keskenään. Leikkiminen kavereiden kanssa kehittää sosiaalisia taitoja parhaiten, mutta silti lasten keskinäistä vuorovaikutusta tulee havainnoida, koska ryhmässä on erilaisia persoonia; toiset vahvempia ja toiset niitä jotka jäävät helposti toisten jalkoihin. Ne jotka ovat selvästi heikommassa asemassa leikeissä, jäävät usein ulkopuolelle, tai heille annetaan ”huonoimmat roolit”. Kuitenkin näillekin lapsille vertaistuki ja muiden kanssa leikkiminen on tärkeää. Aikuisen rooli on parantaa näiden lapsien asemaa leikeissä havainnoimalla ja tarpeen tullessa liittymällä leikkiin, ainakin hetkellisesti. (Kalliala 2008, 18.)

Lapsille itselleen on tärkeää, että heille annetaan aikaa ja tilaa luoda keskinäisiä vuorovaikutussuhteita. Se on ihan yhtä tärkeää kuin se, että he saavat viettää aikaa kommunikoiden aikuisten kanssa. Lapsen vuorovaikutuksen oppimista heikentää lapsiryhmästä lähtevä jatkuva meteli. Tätä pystytään muuttamaan, jos lapsien leikkipakkoja sijoitellaan eri paikkoihin, eivätkä kaikki lapset leiki yhdessä huoneessa samanaikaisesti. Pitkäkestoiset leikit ovat tilanteita joissa lasten vuorovaikutus pääsee parhaimmillaan esiin. (Gyekye & Nikkilä 2013, 11–12.)

5 ARVIOINTIYMPYRÄ

Arviointiympyrä on arviointimenetelmä, jonka avulla voidaan nostaa esille erityisesti päiväkodissa tapahtuvan toiminnan kehitystarpeet. Ympyrän avulla nähdään mikä toiminnassa kaippaa vielä kehitystä tai mikä päiväkodissa mahdollistetaan lapsille tar-

peeksi usein. Tämä menetelmä on tarkoitettu erityisesti päiväkodin henkilökunnan käyttöön. Arviointiympyrää pystyy hyvin soveltamaan, eivätkä ympyrän kohdat ole sellaisia, joita juuri on pakko käyttää arvioinnin kohteina. Jokainen voi muokata ympyrästä näköisensä ja sellaisen joka palvelee juuri parhaiten heidän ryhmänsä tarpeita. Arviointiympyrä on erityisesti tarkoitettu auttamaan niiden lapsien toiminnan, vuorovaikutuksen ja kielen oppimisen apuvälineeksi, joilla on puheentuottamisen vaikeuksia, tai he opettelevat suomen kieltä toisena kielenään.

Arviointiympyrässä on neljä päälohkoa, jonka osat ovat lapselle ominaisia toiminnan tapoja: leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen sekä taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen, eli taiteileminen. Näkökulmana näissä kaikissa lohkoissa on kielen ja vuorovaikutuksen kehittyminen siten, että lapsen oma toimijuus, osallisuus, ajattelu ja ilmaisuus tulevat esille lapsen ominaisissa toiminnan tavoissa. Jokaisessa näissä neljässä lohkoissa on vielä neljä sisällöllistä arviointikohdetta, eli arviointikohteita on yhteensä kuusitoista. Arviointiperusteena on se, kuinka usein kasvattajat mahdollistavat kyseisen lohkon toiminnan lapsiryhmälle. (Gyekye & Nikkilä 2013, 38.)

Arviointiympyrän ideana on, että kasvattaja havainnoi lapsiryhmää ja sen pohjalta täyttää arviointiympyrän. Ympyrässä (Liite 1) on arviointiasteikko, joka täytetään väreillä. Värikoodeina ovat vihreä (toteutuu päivittäin), sininen (toteutuu viikoittain), oranssi (toteutuu kuukausittain) ja punainen (toteutuu harvemmin). Jokaista arviointikohdetta varten on oma alueensa joka väritetään. Arviointikriteereinä on, kuinka usein kasvattajatiimi on mahdollistanut toiminnan: toteutuuko kyseinen aihe päivittäin, viikoittain, kuukausittain vai harvemmin. Ympyrässä on selkeästi eroteltuna mihin saakka kyseinen lokero kuuluu värittää. Valmis arviointiympyrä tuo esille värien avulla mikä ryhmässä toimii ja mitä olisi tarpeellista vielä kehittää. ”Arviointiympyrä lisää kasvattajatiimin yhteistä ymmärrystä pedagogisen toiminnan tavoitteista” (Gyekye & Nikkilä 2013, 47).

5.1 Arviointiympyrän eri lohkot

Jokaisen neljän lohkon tilanteissa on tärkeää, että kasvattaja havainnoi lasten mielenkiinnon ja tarkkaavaisuuden kohteita sekä taitoja. Sanastoa ja kielen käyttöä tulee

harjoitella muutenkin päiväkotiarjen normaaleissa tilanteissa: opittujen sanojen keräys ja vahvistus. (Gyekye & Nikkilä 2013, 76.)

1. Leikkiminen

Leikkimislohkon arviointikohteina ovat seuraavat:

A. Kasvattaja osallistuu leikkiin rikastuttaen sitä kielellisesti

- A-osiossa havainnoidaan miten kasvattaja tuo lapsen leikkimiseen kielellisesti uusia ilmaisuja, sanastoa ja ideoita, vai tuoko hän niitä olenkaan.

B. Laajennetaan sanavarastoa uusintamalla leikkiympäristöä

- B-osiossa havainnoidaan leikkiympäristöä. Onko lapsen leikkiympäristö aina samanlainen vai tuodaanko tilaan uusia leikkivälineitä tai muita uusia elementtejä monipuolistamaan lapsen leikkiä. Onko lapsen mahdollista tutustua ulkona ja sisällä erilaisiin leikkeihin.

C. Käytetään roolileikkiä kielellisen vuorovaikutuksen vahvistamisessa

- C-osiossa havainnoidaan vahvistavatko kasvattajat lasten keskinäisiä suhteita, mielikuvitusta ja kielellisiä ilmaisuja käyttämällä roolileikkijä menetelmänä.

D. Pelataan yhdessä pöytäpelejä.

- D-osiossa havainnoidaan sitä miten kasvattajat hyödyntävät pöytäpelejä vuorovaikutuksen harjoitteluun. Yhdessä pelatessa on helppo harjoitella sääntöjen ymmärtämistä, vuoron odottamista, sekä vuorovaikutustaitojen kehittämistä.

(Gyekye & Nikkilä 2013, 39.)

2. Tutkiminen

Tutkimislohkon arviointikohteina ovat seuraavat:

A. Tartutaan lasten tutkimiseen liittyviin aloitteisiin

- A-osiossa havainnoidaan sitä miten kasvattajat mahdollistavat lapsien omia tutkimusprojekteja. Tutkimusprojektien kautta luovuus, uteliaisuus ja itsenäinen ajattelu vahvistuvat.

B. Tutkitaan ominaisuuksia (luokittelu, vertailu, sarjoittaminen)

- B-osiossa havainnoidaan lapsien mahdollisuus ratkoa ongelmia jotka liittyvät muotoihin, mittoihin, mittaamiseen, sekä lukumääriin.

C. Pohditaan ilmiöiden syitä ja seurauksia

- C-osiossa havainnoidaan herätetäänkö lasten luontaista uteliaisuutta ja etsitäänkö lapsen esille tulleille kysymyksille yhdessä vastausta.

D. Esitetään lapsille avoimia kysymyksiä (Mitä tiedät tästä? Miten teit sen?)

- D-osiossa havainnoidaan saavatko lapset tilaisuuksia tuoda esiin omia ajatuksiaan ja käsityksiään erilaisista asioista, ja perustella niitä. Tärkeää on myös huomioida miten lapsia opetetaan kuuntelemaan muiden ajatuksia.

(Gyekye & Nikkilä 2013, 40.)

3. Liikkuminen

Liikkumislohkon arviointikohteina ovat seuraavat:

A. Opetetaan liikuntaleikkejä sääntöineen

- A-osiossa havainnoidaan miten kasvattajat opettavat toiminnallista kieltä. Havainnoinnissa kiinnitetään myös huomiota miten ryhmän arkoja ja ujoja tuetaan ja lisätään ryhmään kuulumisen kokemusta.

B. Mahdollistetaan ja sanoitetaan lapsista lähtevä liikkuminen

- B-osiossa havainnoidaan lapsien mahdollisuuksia omasta itsestään lähtevään ja monipuoliseen liikkumiseen niin sisällä, että ulkona.

C. Opetetaan ulkona liikkumisen sanasto ja ilmaisu

- C-osiossa havainnoidaan sitä että onko lapsille annettu tarpeeksi mahdollisuuksia oppia monipuolisesti erilaisia verbejä, sekä paikan ja tavon ilmaisuja.

D. Käytetään kuvatukea ohjatussa liikkumisessa

- D-osiossa havainnoidaan, saako lapsi apua sanallisen ohjeen lisäksi havainnollistavan tuen kautta (näyttäminen, kuvat, piirtäminen).

(Gyekye & Nikkilä 2013, 41.)

4. Taiteileminen

Taiteilemislohkon arviointikohteina ovat seuraavat:

A. Kasvattajat lukevat lapsille kuvakirjoja

- A-osiossa havainnoidaan kasvattajien tavoitteellista lasten sanavarastojen ja ilmaisun laajentamista. Lohkossa tulee havainnoida myös

vahvistavatko kasvattajat lasten mielikuvitusta ja ajattelemisen taitoja kuvakirjojen avulla.

- B. Havainnollistetaan laulut, lorut, sadut ja kerronta materiaalin avulla
- B-osiossa havainnoidaan sitä miten kasvattajat tukevat yllä mainittujen sisältöjen ymmärtämistä erilaisten materiaalien avulla.
- C. Opetetaan kuvalliseen ilmaisuun tarvittava sanasto ja ilmaisut
- C-osiossa havainnoidaan lapsen osallistumisen vahvistamista ja miten paljon erilaisia mahdollisuuksia lapsilla on ilmaista itseään taiteen avulla.
- D. Dramatisoidaan satuja
- D-osiossa havainnoidaan, lapsen oppimisen mahdollisuuksia elämyksellisen oppimisen tavoin.
- (Gyekye & Nikkilä 2013, 42.)

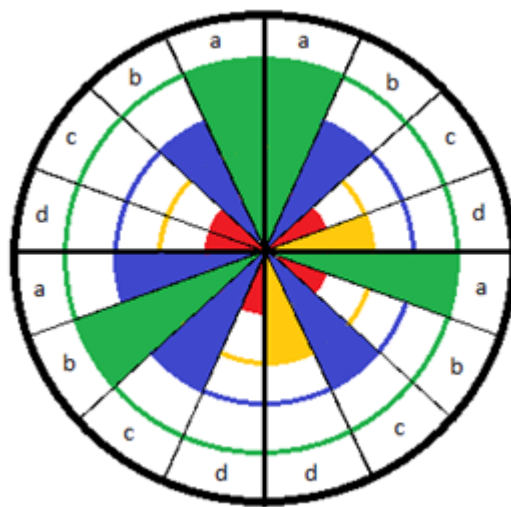
5.2 Arviointiympyrän mahdollisuudet

”Varhaiskasvatuksessa kasvattajat suunnittelevat, arvioivat ja kehittävät toimintaa lapsia varten. Toiminta perustuu lasten tarpeisiin, joihin vastataan lapselle ominaisissa toiminnan tavoissa, monipuolisilla toimintamahdollisuuksilla lasten kiinnostuksen kohteiden mukaan.” (Gyekye & Nikkilä 2013, 80.)

Arviointiympyrän tavoitteena on tarkastella lapsille suunniteltua toimintaa; millaista se on laadullisesti ja määrällisesti. Tarkoituksena ei ole tarkastella lapsen yksittäisiä taitoja tai yksittäisen aikuisen suunnittelemaa toimintatuokioita, vaan tarkastelun kohteena on toiminnan kokonaisuus ja sen monipuolisuus. Arviointiympyrä tuo hyvin näkyväksi onko lapsille järjestettävä toiminta monipuolista. Sen avulla nousee esille onko toiminnassa tarpeeksi leikkimistä, liikkumista, tutkimista sekä taiteellista kokemista ja ilmaisemista, ja mitkä toiminnot mahdollistuvat lapsille päivittäin ja mitkä harvoin. Ympyrässä nousee myös konkreettisesti näkyväksi painottuuko toiminnassa jokin osa-alue enemmän kuin toinen. (Gyekye & Nikkilä 2013, 45–46.)

Valmista ympyrää tarkastellessa voidaan huomata, että jokin lapselle ominainen tapa toteutuu harvoin tai ei ehkä ollenkaan. Tällöin lapselle, jonka ominaisin tapa toimia

on tämä kyseinen toiminta, mahdollistuu todella harvoin, eikä hän pääse ilmaisemaan itseään hänelle ominaisimman toimintatavan kautta. Jos näitä toiminnan tapoja ei ole lapselle saatavissa, niin hänellä on vähemmän mahdollisuuksia oppia ja ilmaista itseään. Toimintaa tulee siis kehittää niiltä alueilta jotka jäävät punaiselle tai oranssille kehälle, koska tämä osoittaa arviointikohteen toteutuvan harvoin. Suunnittelun lähtökohtana tulee siis olla, että pyritään toteuttamaan kaikki lapselle ominaiset toiminnan tavat mahdollisimman usein. (Gyekye & Nikkilä 2013, 46.) Arviointiympyrää on myös helppo muokata tarpeiden mukaan. Jokaisesta ympyrän lohkoista voi tehdä sellaisen, joka sopii omaan päiväkotiin parhaiten.

Kuvio 1. Esimerkki täytetystä arviointiympyrästä.

Tässä esimerkkiympyrästä voidaan huomata, että jotain toiminnan tapoja mahdollistetaan päivittäin, mutta myös useampia kohtia hyvin harvoin. Toimintaa tapahtuu hyvin vaihtelevasti, mutta jokaisessa toiminnan tavoissa on sisältöjä jotka tapahtuvat päivittäin. Tämän ympyrän perusteella leikkimisen eri sisältöjä on lapsille tarjota vähiten (ylhäällä vasemmalla oleva lohko), ja liikkumista eniten (alhaalla vasemmalla oleva lohko). Tämän pohjalta on hyvä lähteä kehittämään toimintaa, varsinkin miten punaiset ja oranssit kohdat saataisiin mahdollistettua useammin.

”Arviointiympyrän käytössä ei ole tavoitteena, että värit alkavat ohjata arviointia. Oleellista siis on, että tarkastellaan, millainen toiminta lapsille on mahdollistunut ja toteutunut sekä minkä vuoksi.” (Gyekye & Nikkilä 2013, 47.)

Arvioimisen jälkeen tarkastellaan puutteellisia toiminnan kohtia ja aletaan pohtia miten toiminnan sisältöä voitaisiin lisätä ja kehittää. Kehittämistarpeiden perusteella suunnitellaan toimintaa uudelleen. ”Suunnittelulla varmistetaan, että lapsilla on päivittäin mahdollisuuksia leikkimiseen, liikkumiseen, tutkimiseen sekä taiteelliseen kokemiseen ja ilmaisuun vuorovaikutuksessa toisten kanssa” (Gyekye & Nikkilä 2013, 48). Suunnittelussa pohditaan myös kasvattajien osallistumista lasten keskinäisen vuorovaikutuksen tukemiseen. Kasvattajien on tärkeää myös pohtia miten parantaa heidän ja lasten välistä vuorovaikutusta. (Gyekye & Nikkilä 2013, 48.)

Toimintaa kehitetään ja arvioidaan jatkossa aina sovituilla aikaväleillä arviointiympyrän tuoman palautteen mukaan. (Gyekye & Nikkilä 2013, 49.)

5.3 Suomen kielen kehittyminen

Tästä arviointimenetelmästä hyötyvät varsinkin toisen kielen oppijat. Ympyrän avulla arviointia kohdennetaan kielen oppimisen mahdollisuuksiin toiminnallisilla tavoin. Sen tavoitteena on tehdä näkyväksi, kuinka monipuolisesti lapsiryhmän toiminta vahvistaa suomen kielen oppimista. Tästä hyötyvät niin äidinkielenään suomea puhuvat lapset, kuin eri kielitaustaiset suomen kieltä opettelevat lapset. Toiminnan laatu ja monipuolisuus, jonka valmis ympyrä nostaa esiin, vaikuttaa lapsen suomen kielen oppimisen edistymiseen. Jo toimintaa suunniteltaessa tulisi miettiä, miten vuorovaikutuksen toteutuminen lapsiryhmässä mahdollistetaan ja mikä kasvattajien rooli tilanteessa on. Lapsen tulisi päivittäin saada mahdollisuuksia kehittää kielellistä vuorovaikutustaan. (Gyekye & Nikkilä 2013, 48.) Lapsiryhmässä tapahtuva toiminta lisää lukuisia mahdollisuuksia suomen kielen oppimiselle ja omaksumiselle, mutta pelkkä mukana olo ei riitä. Lapselle kielen ymmärtäminen kehittyy nopeammin kuin sen tuottaminen. Toiset lapset eivät rohkene käyttää jo oppimaansa kieltä ryhmätilanteissa, mutta saattavat puhua esimerkiksi leikkiessään, eli toiminnan kautta. On tärkeää muodostaa lapsen ja aikuisen välille luotettava vuorovaikutussuhde, jotta lapsi pääsee ilmaisemaan itseään kielellisesti myös muissa tilanteissa. Useat eri asiat vaikuttavat lapsen kielelliseen oppimiseen, esimerkiksi lapsen ikä ja äidinkielen taito. ”Puheen tuottamisen alussa lapsen oma ilmaisu on ensin yksittäisiä sanoja, sitten pa-

rin sanan viestintää kuten pienellä suomenkieliselläkin lapsella puhumaan oppimisen alussa” (Gyekye & Nikkilä 2013, 52).

Kasvattajan tehtävänä on tukea kaikkien lasten suomen kielen oppimista suunnitelmalla toiminta kielellisesti aktivoivaksi. Aikuinen toimii isona roolimallina myös kielen kehitykseen. Lapsi alkaa käyttää aikuisen sanojen pohjalta yksittäisiä sanoja, ilmaisuja ja lyhyitä lauseita. Vaikka kielen oppimisessa sanaston kartuttaminen on tärkeää, se ei saa jäädä pelkästään yksittäisten sanojen nimeämiseen, vaan kielen käyttöä tulee mallintaa monipuolisesti eri menetelmiä käyttämällä. (Gyekye & Nikkilä 2013, 55.) ”Lapselle ominaiset toiminnan tavat mahdollistavassa toiminnassa lapselle tarjoutuu hänen tarvitsemiaan monipuolisia kielenkäytön tilanteita. Lapsi tarvitsee sekä kielellisesti aktivoivaa arkea että kasvattajien ohjaamaa toimintaa kielen kehityksessään.” (Gyekye & Nikkilä 2013, 55.) Kasvattajan rooli kielen kehityksessä on siis merkittävä. Hänen tulee nimetä välineet ja opettaa tekemisen yhteydessä tarvittavat tekemisen sanat ja ilmaukset. Kasvattajan tulee käyttää ymmärrettäviä selkeitä sanoja, sekä käyttää kuvia sanojen tukena. Päiväritiineilla on myös tärkeä osa oppimisessa. Lapsen tulee ymmärtää arkitilanteet, toiminnan ja tekemisen sanat. Asiat ja sanat jäävät myös helpommin mieleen, kun päivittäin kerrataan samoja asioita.

6 ARVIOINTI TYÖVÄLINEENÄ

”Lapsen suotuisan kasvun tukeminen edellyttää lapsen sisäisten kasvu- ja kehitystarpeiden tunnistamista” (Ihme 2009, 19). Arviointi on yleisesti määriteltynä tietojen keräämiseen tarkoitettu työväline, joka auttaa toiminnan kehityksessä. Kaikkea toimintaa on mahdollista arvioida. Yleensä arviointi on jatkuvaa ja se yltää pitkälle aikavälille, toisaalta myös lyhyt prosessi voi olla hyödyllinen. Lapsien kanssa työskennellessä arviointi on hyvä työväline kehitettäessä toimintaa paremmaksi. Arvioinnissa nousee konkreettisesti esille toiminnan kehitettävät piirteet, mutta se tuo myös näkyväksi ne asiat, jotka toimivat hyvin. Lasta tai lapsiryhmää arvioitaessa arvioinnin tulee olla tavoitteellinen, realistinen sekä sellainen, että se tukee ja edistää lapsen oppimista ja kehittymistä. Arviointi työvälineenä on parhaimmillaan sellainen, joka tuo oppijan mahdollisuudet esiin, ja se kehittää toiminnan laatua. (Ihme 2009, 13, 17–18,

85, 89.) Lasta arvioitaessa arviointi perustuu arkipäivän havaintoihin. Aikuisen tulee olla aktiivinen ja keskittyä lapsen seurailemiseen, kontaktin ottoon ja puheeseen. Satunnaisilla havainnoilla ei saada realistista havainnointikuvaa. Jos toiminnan arviointia ei jostain syystä tehdä, niin lapsen oppimisen mahdollisuudet voivat jäädä hyvin vähäisiksi, tai ne painottuvat vain tietyille osa-alueelle. Arvioinnin avulla lapsi saa tukea siihen asiaan, josta hän ei yksin selviydy. (Gyekye & Nikkilä 2013, 27–29, 32.) Arvioinnissa kiinnitetään huomiota siihen miten tiettyjä asioita opitaan ja miten opettavat asiat mahdollistetaan lapsille. (TAOKK 2014.) Arvioinnin tulee olla selkeä ja ymmärrettävä, sekä päämäärällinen. Ennen arviointia on hyvä miettiä mitä halutaan arvioida ja minkä takia. Arvioinnissa keskeisin asia on tavoitteet. Ne ohjaavat arvioinnin kulkua, ja tulokset asettavat seuraavalle arvioinnille tavoitteet. Tavoitteiden pitää olla sellaisia, että ne voidaan saavuttaa. (Atjonen 2007, 22, 76.)

Kun arviointia käytetään työvälineenä, on pyrittävä löytämään hyväksi havaittu arviointimenetelmä. Ulkopuolisen silmillä arviointia ei aina ole helppo nähdä, jos se on otettu osaksi toimintaa. (Atjonen 2015, 32, 49.) Havainnoijien on yhdessä sovittava yhteinen arviointitapa ja dokumentointi. Heillä tulee olla yhteinen näkemys kaikesta mitä arvioidaan. Ennen arvioinnin aloittamista havainnoijien tulee keskustella omista näkemyksistään, jotta välttyään ristiriidoilta. Päiväkodissa jokaisella ryhmän aikuisella on vastuu osallistua toiminnan arviointiin. Yhteinen vastuu luo lapsille enemmän mahdollisuuksia. (Gyekye & Nikkilä 2013, 29–33.) Arvioinnin suorittajalla tai suorittajilla on suuri merkitys arvioinnin onnistumiselle. (Atjonen 2015, 49.)

“Kielitaitoa arvioitaessa kiinnitetään helposti huomiota lapsen virheellisiin ilmauksiin. Lapsi ei ehkä osaa taivuttaa sanoja oikein tai päätteet ovat väärin. Sanan väärä muoto ei ole kuitenkaan ensisijaisesti merkki virheestä vaan siitä, että lapsi on oppimassa uutta ja kokeilee oppimansa sanan tai sanamuodon käyttöä.” (Gyekye & Nikkilä 2013, 62–63.) Arviointia ei kannata käyttää pelkästään virheiden etsimiseen, vaan on keskityttävä niihin asioihin, jotka kannustavat lasta jatkamaan kielen käyttöön. On tärkeää, että suomea toisena kielenä puhuvan lapsen lauseiden käyttöä vahvistetaan, ja että toiminnan kautta lapselle luodaan positiivinen kokemus itsestään oppijana. (Gyekye & Nikkilä 2013, 63.)

7 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

7.1 Yhteistyöpäiväkoti

Tein opinnäytetyöni Kuvataidepäiväkoti Viikariin, jossa päiväkodinjohtajana toimii Minna Kähkönen-Nurmi. Johtajalla on alaisuudessaan useampi yksikkö; Kuvataidepäiväkoti Viikari, siihen kuuluva erillisessä rakennuksessa oleva yksikkö Pikkuviikari, Englanninkielinen esiopetus ja Kiertokadun päiväkotia. Minulla oli otannassa Kuvataidepäiväkoti Viikarin, sekä Pikkuviikarin ryhmät, eli yhteensä viisi ryhmää.

Kuvataidepäiväkoti Viikari on aloittanut toimintansa vuonna 1989 Päiväkoti Viikarina. Vuonna 1994 lähtien siellä on alettu antamaan kuvataiteen valmentavia opintoja, joten päiväkotia kulkee nykyään nimellä Kuvataidepäiväkoti Viikari. Viikarissa on yhteensä kuusi ryhmää; emoyksikössä, Varvinkadulla, toimii kolme ryhmää, joista yksi on esikouluryhmä, kaksi ryhmää toimii Pikkuviikarissa, Mikonkadulla, sekä Englanninkielinen esiopetus Cygnaeuksen koululla. Kuvataiteen valmentavia opintoja annetaan Viikarissa ja Pikkuviikarissa, Enkkueskarissa keskitytään kieliopintoihin. Päiväkodin toiminta-ajatuksena on suunniteltu, laadukas ja ohjattu toiminta lapsille, sekä tärkeitä perusarvoja ovat turvallisuus ja lapsen yksilöllinen huomioiminen. Päiväkodissa toimii aktiivisena vanhempainryhmä, joka on osana kasvatuskumppanuustoimintaa. Vanhempainryhmä järjestää erilaisia retkiä ja tapahtumia perheille.

Kuvataiteen valmentavia opintoja annetaan päiväkodissa 3-6-vuotiaille lapsille.. Lapsille annetaan osallistumistodistus sen jälkeen kun he jäävät pois päiväkodista. Lapsilla on mahdollisuus jatkaa opintoja päiväkodin jälkeen Porin lasten ja nuorten kuvataidekoulussa. Kuvataideopetuksen tavoitteena on harjaannuttaa lapsen havaintokykyä, sekä erilaisiin materiaaleihin, välineisiin ja työskentelytapoihin tutustuminen. Päiväkodista järjestetään erilaisia retkiä museoihin ja näyttelyihin aina mahdollisuuksien mukaan. (Porin kaupungin [www-sivut](http://www-porin.fi).)

7.2 Työn vaiheet ja aikataulu

Otin keväällä 2015 yhteyttä Porin varhaiskasvatuksen konsultoiiviin erityisopettajiin sähköpostitse, ja kysyin olisiko heillä minulle jotain aihetta mitä voisin lähteä tutki-
maan. Sain vastauksen Mirva Sahinilta, joka toimii keskustan alueella konsultoivana
erityisopettajana. Hän ehdotti minulle, että voisin lähteä työstämään ja tutkimaan
käytännössä uuden arviointimenetelmän, arviointiympyrän, käyttöä. Ideana oli to-
teuttaa tutkimus siitä miten kasvattajat ottavat tämän arviointikeinon vastaan, tukee-
ko se lapsiryhmän toiminnan kehittämistä ja hyötyvätkö lapset tämänkaltaisesta arvi-
ointimenetelmästä. Menetelmä on melko uusi, ja tätä ei ollut vielä kokeiltu käytän-
nössä tässä päiväkodissa. Mielestäni idea tuntui hyvältä ja mielenkiintoiselta, joten
sovimme tapaamisen Kuvataidepäiväkoti Viikariin, jonne opinnäytetyöni tein. Ta-
paamisen aikana sovimme, että teen ohjeistuksen arviointiympyrän täyttöön Viikarin
henkilökunnalle (Liite 2), jonka jälkeen lähetän sen päiväkodinjohtajalle. Johtaja ja-
koi ympyrät ja ohjeistukset eteenpäin henkilökunnan täytettäväksi. Tarkoituksena oli,
että jokaiselle työntekijälle annetaan henkilökohtaisesti täytettäväksi oma arvioin-
tiympyrä. Arviointiympyröiden purkujen jälkeen tein heille palautelaput (Liite 3),
joissa he antoivat nimettömänä palautteet arviointiympyrästä ja sen käytöstä.

Otannassa oli aluksi yhteensä kuusi ryhmää; Viikarista kolme, Pikkuviikarista kaksi
ja Englanninkielinen esiopetus. Jokaiselle ryhmän kasvattajalle jaettiin ympyrät ja
ohjeistukset. Olin johtamisen harjoittelussa samassa päiväkodissa mihin työni tein ja
tarkoituksena oli, että harjoitteluni aikana (7.9.–15.10.15) kävin jokaisen ryhmän
tiimipalaverissa purkamassa arviointiympyrät heidän kanssaan. Äänitin purkutilan-
teet, jotka sitten kotona kirjoitin koneelle. Tämä toteutui hyvin, vaikka yhden ryhmän
kasvattajien kanssa en päässyt keskustelemaan ympyröistä, koska yhteistä aikaa oli
todella hankala löytää. Tältä ryhmältä jäi myös saamatta ympyrät, joten otannassani
oli todellisuudessa yksi ryhmä vähemmän kuin alun perin oli tarkoitus. Mielestäni
viisi ryhmää oli silti sopivasti ja olen tyytyväinen tuloksiin. Harjoittelun aikana ja sen
jälkeen kirjoitin teoriaosuutta työhöni.

Alun perin aikatauluni oli sellainen, että kesän loppupuolella oli tarkoitus kirjoittaa
ohjeistus ympyrän täytöstä, tämän jälkeen syksyllä ympyröiden purut ja palautelap-

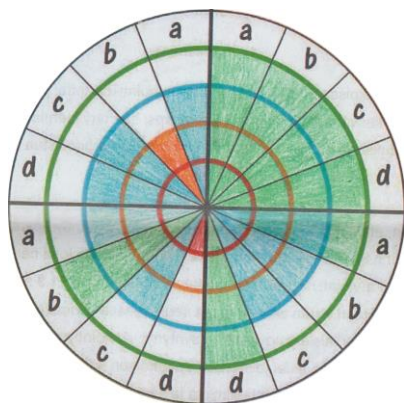
pujen teko, sekä teorian kirjoittaminen ja lopuksi opinnäytetyön valmiiksi kasaaminen.

8 TUTKIMUKSEN TULOKSET JA RAPORTOINTI

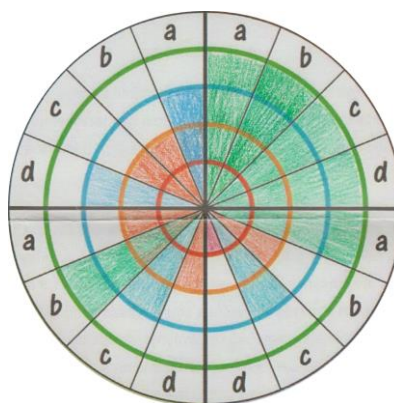
Kirjoitan tähän osioon tutkimuksen tulokset ja raportoin sen mitä ryhmistä nousi esille ympyröiden purkutilanteissa. Ryhmät on lueteltu numeroin, ja jokaisessa on heidän ryhmänsä täyttämät arviointiympyrät kuvina. Ryhmän nimiä en kirjoita, koska niillä ei ole mielestäni merkittävää tekijää tutkimuksen tuloksissa.

Jokaisessa ryhmässä nousi esille sekä erilaisia, että samanlaisia ympyröitä. Jokainen oli käsittänyt menetelmän oikein ja täyttänyt sen parhaansa mukaan. Tutkimuksesta nousi hyvin esille toiminta joka mahdollistetaan lapsille useammin, sekä mitkä asiat harvemmin. Ympyrä nosti konkreettisesti esille asiat, joiden pohjalta on helppo tehdä tavoitteet ensi kevääseen. Tutkimuksen avulla lasten osallisuutta voidaan lisätä, ja pystytään entistä paremmin huomioimaan kaikki osa-alueen toiminnan muodot. Toiset kasvattajat olivat selkeästi innostuneempia käyttämään uutta työvälinettä kuin toiset, mutta keneltäkään ei silti tullut negatiivista palautetta ja he olivat halukkaita jatkossakin käyttämään tätä arviointimenetelmää.

8.1 Ryhmä 1. (5-6-vuotiaat)

Kuvio 2.

Kuvio 3.

Kuviot 2 ja 3 ovat ryhmä 1. kasvattajien täyttämät arviointiympyrät. Tässä ryhmässä on yhteensä kolme kasvattajaa, mutta yhdeltä jäi saamatta arviointiympyrä täytettynä. Tässä ryhmässä on yhteensä 19 lasta, joista yksi on S2-lapsi (suomi toisena kielellä). Purkutilanteessa tuli ilmi, että aluksi arviointiympyrää oli hankala täyttää, mutta sitten kun siihen pääsi perille, niin loppujen lopuksi se olikin ihan helppo tehtävä. Heidän mielestään välineestä nousee hyvin esille asiat mitä tulisi vielä kehittää, tai halutaanko jotain kehittää. Täytetty arviointiympyrä pistää myös miettimään onko itse tyytyväinen ryhmän toimintaan.

Ryhmän molemmilla kasvattajilla on todella samanlainen näkemys ryhmän toiminnasta. Todella monet asiat toteutuvat päivittäin tai viikoittain, joka on hyvä asia, mutta silti jossain aihepiireissä on vielä parantamisen varaa. Ryhmässä on suurin osa esikoululaisia, joten ryhmä on jaettu kahteen esikouluryhmään, sekä yhteen viskariryhmään. Ryhmien jako on auttanut toiminnan jaksottamisessa. Kun jokin ryhmä/jotkin ryhmät ovat pihalla, niin muilla on tilaa ja enemmän mahdollisuuksia leikkiä sisällä. Toiminta suunnitellaan niin, että esikoululaisille ja viskareille suunnitellaan omat jutut. Ryhmätoimintahetket vedetään joko pienryhmittäin, tai niin, että neljä lasta kerralla. Lasten annetaan tehdä työt oman taitonsa mukaan. Ryhmässä kuvatuksia käytetään harvoin. Ympyröiden purkutilanteessa tuli esille seuraavia asioita eri lohkoista:

Leikkiminen:

Ryhmässä on vapaata leikkiä päivittäin. Leikin tärkeyttä korostetaan, ja siihen täytyy ehdottomasti löytyä aikaa. Jos leikkiä ei ole, niin vanhemmat lapset alkavat jo hiekan kapinoimaan leikin puutetta. Jos sisällä ei liikene leikkiin aikaa, niin toiminta pitää jaksottaa niin, että siihen on mahdollisuus ulkona. Pääsääntöisesti ryhmässä edetään niin, että jos aamupäivällä ei ole kunnolla ehditty leikkimään, niin heti ilta-päivällä välipalan jälkeen aikaa on vain leikkimiselle. Tällainen järjestely siksi, koska aamupäivisin voi olla kielellistä, taiteellista tai tietopuolista tekemistä. Esikoululaisilla on omia esikoulujuttujaan, joita aamupäivisin tehdään. Ryhmässä on paljon taitavia leikkijöitä. Lapset saavat yleensä päättää leikkikaverinsa, mutta ketään ei saa jättää yksin. Kaikille pitää löytyä leikkikaveri ja kasvattajat pitävät siitä huolen, että kaikille löytyy joku kenen kanssa leikkiä. Jos jollekin ei heti löydy leikkikaveria, niin

aikuisen kanssa käydään etsimässä ja kyselemässä mihin leikkiin pääsisi mukaan, mutta opetetaan samalla lasta itse kysymään pääseekö mukaan leikkiin aikuisen rohkaisemana. Lasten kanssa käytetään paljon tunteensiirtoa, eli sellaista tapaa että kysytään lapselta joka ei huoli muita leikkiin, niin ”miltä sinusta tuntuisi jos ottaisit sinut pois tästä leikistä, etkä saisi olla mukana?”. Se on todettu ryhmässä toimivaksi tavaksi. Joskus leikinjakamisessa käytetään erilaisia tapoja jakaa lapset erilaisiin porukoihin kuin yleensä, mutta näitä keinoja käytetään harvoin. Roolileikkiä ilmenee melkein päivittäin lasten keskuudessa. Roolileikki ei aina ole sitä, että puetaan erilaisia vaatteita päälle, vaan esimerkiksi leikki ilmenee niin, että esitetään erilaisia eläimiä ja heittäydytään siihen rooliin. Leikkipaikkoina toimii koko osasto mahdollisuuksien mukaan, mutta välineet vaihtuvat tosi harvoin, kuitenkin aina välillä leikkiin tulee jotain uutta materiaalia. Kun leikkipaikka hieman muuttuu, niin lapsien sanavarasto kasvaa.

Lapset ovat pelanneet paljon syksyn aikana Logicoita. Logicot ovat eritasoisia tehtäväpelejä, joista kasvattajat pitävät kirjaa miten paljon lapset niitä tekevät. Otetaan välillä myös niitä pelaajia pelaamaan, jotka harvemmin osallistuvat Logicoiden tekkoon. Yhdestä tehdystä tehtävästä saa aina palkinnoksi yhden leiman. Pelaamisessa lapset ovat aikuisten kanssa. Toisinaan he saattavat pyytää keskenäänkin pelattavaksi joitain pelejä.

Tutkiminen:

Viikoittain pyritään tutkimaan luonnosta löytyviä asioita. Mietitään mitä ominaisuuksia erilaisilla asioilla on ja mitä niillä voi tehdä. Luonnosta on kerätty erilaisia materiaaleja joita on esimerkiksi tutkittu tunto- ja makuaistien avulla. Tutkiminen tapahtuu laajalti erilaisten asioiden tutkimisena. Tutkiminen antaa pohjaa erilaisille toiminnallisille tekemisille, esimerkiksi lehtien keräilyn jälkeen tehtiin maalauksia niiden avulla. Joka viikko pyritään käymään retkellä, jossa lapsille tulee uusia ihmetelyn aiheita. Tutkimisen aiheet lähtevät usein aikuisesta, mutta tuetaan myös lapsista lähtevää tutkimisen halua. Jos kyseinen asia ei ole kovin haastava aihe, niin sitä voidaan lähteä viemään pidemmälle. Aikuisen suunnitelmaan ei olla jumiutuneita, vaan annetaan tilaa lapsen omille näkemyksille.

Taiteileminen:

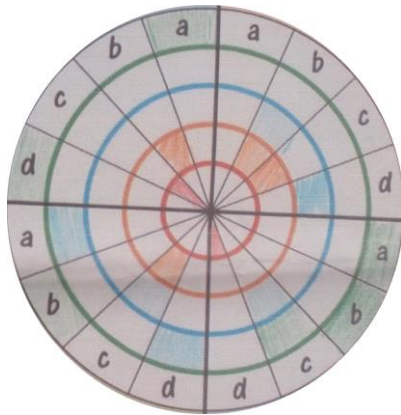
Kuvataiteellisia tuokiota toteutetaan viikoittain, sekä päivittäin luetaan erilaisia kuvakirjoja. Kuvataiteelliset tuokioidet pidetään pienryhmissä, ja joskus satujakin otetaan pienempien ryhmien kanssa. Tilanteiden jaksotus on tärkeää. Jos tiedetään, että päivän aikana on esimerkiksi talon yhteisiä tuokioita, joissa lasten tulee istua paikallaan pidemmän aikaa, niin ei pistetä lapsia aamupalan jälkeen istumaan penkille kuuntelemaan satuja, vaan päästetään heidät suoraan leikkiin. Lasten sietokyky ei vielä ole niin hyvä, että jaksaisivat suuren osan päivästä viettää istumassa ja kuuntelemassa kärsivällisesti paikallaan.

Päivittäin on laulamista, jonka tueksi käytetään paljon CD:tä. Joskus on toteutettu myös laulun sadutusta, eli piirretty liitutaulelle laulun mukaan tapahtuva toiminta. Tämä auttaa oppimaan esimerkiksi vaikeita lauluja. Viikoittain lasten kanssa käydään kuvallisen ilmaisun sanastoa läpi, eli millä tavalla piirretään, millä välineillä, millaisia materiaaleja on käytössä, sekä opetellaan pää- ja välivärejä. Keskitytään silti enemmän opettamaan asian tekemistä ja sen ilmaisua. Satujen dramatisointia tapahtuu päivittäin lukemisen välityksellä, eli eläydytään satuun ja sadussa tapahtuviin asioihin kielellistä ilmaisutaitoa käyttäen.

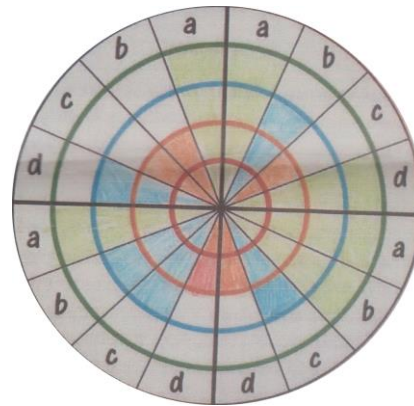
Liikkuminen:

Esikoululaisilla on ollut liikuntaa syksyn aikana vain ulkona. On tehty erilaisia retkiä, käyty uimakoulussa, sekä osallistuttu olympialaisiin. Ulkona on otettu leikkejä sääntöineen, kuten polttopalloa ja hippaleikkejä. Lapset keksivät paljon itseksensä erilaisia liikkumiskeinoja, sekä kaikilla lapsilla on mahdollisuus pyöräilyyn päiväkodin pihassa, joka on todella suosittua. Viskareilla on ollut myös sisäliikuntaa.

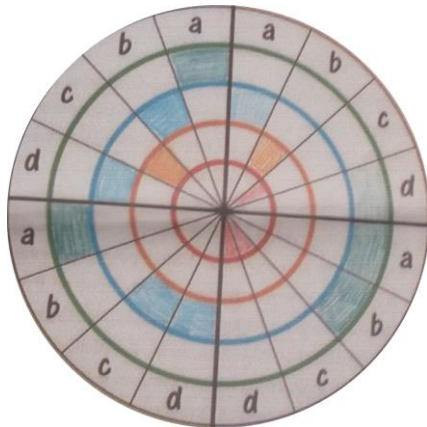
8.2 Ryhmä 2. (2-5-vuotiaat)

Kuvio 4.

Kuvio 5.

Kuvio 6.

Kuviot 4, 5 ja 6 ovat ryhmä 2. kasvattajien täyttämät arviointiympyrät.

Tässä ryhmässä on yhteensä 22 lasta, joista viisi heistä on S2-lapsia. Tämän ryhmän kasvattajat olivat erityisesti kiinnostuneita tätä arviointimenetelmää kohtaan, ja toteivat sen hyväksi keinoksi nostattaa konkreettisesti toiminta esille. Heidän mielestään on hyvä joskus miettiä toimintaa myös oman mukavuusalueen ulkopuolelta. Jokainen heistä haluisi käyttää jatkossakin tätä menetelmää.

Kuten kuvioista voi huomata, niin ryhmän kasvattajilla on melko samanlaiset käsitykset ryhmän toiminnasta. Ympyrää tarkastellessa voidaan huomata asiat jotka toteutuvat päivittäin tai edes viikoittain, ja ne joissa olisi vielä hieman kehittämisen varaa. Lasten tasoerot otetaan huomioon jo suunnitteluvaiheessa ja toiminnan suunnittelu tapahtuu siten että suunnitellaan ensin perusasia, jota vaikeutetaan isommille,

eli varioidaan samaa asiaa eri tavoilla. Isommilta lapsilta voi jo vaatia enemmän, kun taas pienemmille lapsille pyritään opettamaan perusasioita. Ryhmässä käytetään päivittäin erilaisia kuvakortteja eri tilanteissa. Kuvien käyttäminen tässä ryhmässä on tärkeää, koska seassa on useampi S2-lapsi, eivätkä toiset heistä puhu juuri yhtään suomea. Heidän suurimpana haasteena on suomen kielen oppiminen, joten kuvat ovat heidän oppimisen ja keskittymisen kannalta hyvin tärkeitä. Koko lapsiryhmä on jaettu kolmeen pienryhmään, joiden kanssa suunniteltua toimintaa toteutetaan. Näin se helpottaa kasvattajien työtä, mutta myös lasten oppimista ja osallisuuden lisäämistä. Ryhmän kasvattajat ovat harkinneet tekevänsä S2-lapsille oman pienryhmänsä, jossa käydään läpi tarkemmin eri sanastoja ja kirjoja. Asiat käydään pienryhmän kanssa yksinkertaisemmin niin, että heidän ymmärrys olisi parempaa.

Ympyröiden purkutilanteessa tuli esille seuraavia asioita eri lohkoista:

Leikkiminen:

Tämä ryhmä vaatii harjoittelua leikkiin keskittymisen kanssa. Syksyn aikana on keskitytty enemmän havainnoimaan sitä, kenen kanssa lapset ajautuvat useimmiten leikkimään, sekä kenen kanssa he osaavat leikkiä hyvin ilman riitoja tai muita isompia konflikteja. Ryhmässä on joka päivä vapaata aikaa leikkimiseen, niin sisällä kuin ulkonakin. Leikkiminen tapahtuu joko kaksin, tai isomman ryhmän kesken. Useimmiten pienemmät leikkivät kahdestaan, kun taas isommilla voi olla jo esimerkiksi neljän hengen ryhmiä leikeissään. Kotileikki on suuressa suosiossa lasten kesken, ja siellä useasti leikkivät pienemmät ja isommat lapset keskenään sulavasti. S2-lapsien, sekä toisten pienempien lasten kanssa on tärkeää, että aikuinen on mukana leikeissä. Lasten väliset roolileikit sujuvat paremmin isompien lasten välillä, koska pienten on vaikeaa vielä hahmottaa vuorovaikutuksellista leikkiä. Kasvattajan on oltava sanoittamassa ja tukemassa leikin kulkua, jotta he jaksaisivat keskittyä leikkimiseen pidempään. Tämä vaatii kuitenkin myös sitä, etteivät muut lapset hyppisi ympärillä useasti leikistä toiseen ja näin häiritsisi leikkiin keskittymistä.

Kasvattajat ovat havainneet erilaisten materiaalien olevan hyvä apukeino lasten keskittymiselle. Aamuhetkillä ja muissa päivän yhteisissä tuokioissa käytetään erilaisia materiaaleja havainnollistamisen tueksi, erityisesti sorminuket ovat suosiossa. Lapset saavat myös tutustua näihin materiaaleihin tuokioiden jälkeen. Usein ryhmän lapset

kysyvät itse voidaanko tuokioihin ottaa mukaan sorminuket tai voitaisiinko kuunnella musiikkia levyltä.

Leikkiympäristönä käytetään koko osastoa ja siellä on paljon erilaisia mahdollisuuksia leikkiä oman kiinnostuksen mukaan. Tiloja ei ole rajoitettu, ellei ole mitään vaaratilanteihin johtuvia asioita. Leikkimisympäristössä on esillä paljon erilaisia kuvia ja numeroita. Välillä lisätään jotain lisää tai vaihdetaan uusia tilalle. Lapset huomaavat nopeasti uusiutuvan leikkiympäristön ja kiinnittävät siihen tarkasti huomiota. Eron ei tarvitse olla edes iso, kun se muuttaa huonetta erilaiseksi. Uudet materiaalit ja uudet asiat seinillä auttavat lasten mielikuvituksen kehittymistä, ja nopeasti he osaavat soveltaa niitä leikeissään. Esimerkiksi kotileikkiin tuodut viltit ovat hyviä majanrakennusvälineitä tai piknikpeittoja. Lapsille annetaan mahdollisuus liikkua eri tavoin leikkihetkien aikana ja heidän leikkinsä sisältää sitä paljon. Tässäkin lapset osaavat soveltaa käyttöönsä erilaisia asioita, kuten aamupiirin penkkien ali voi ryömiä tai niistä voi hyppiä. Kuitenkin on tärkeää opettaa lapsille, että hetkien aikana niissä kuuluu istua, ja vasta leikin aikana niitä voi soveltaa muuhun käyttöön.

Pöytäpelejä pelataan aikuisten kanssa. Pelejä voidaan pelata ilman sääntöjä vaikka vain katselemalla kuvia mitä pelin sisästä löytyy. Edetään lapsen kiinnostuksen mukaan ja pyritään yksinkertaistamaan sääntöjä lapsen iän ja tason mukaan. Palapelit ovat ehdoton suosikki ja niitä pelataankin päivittäin. Aamuisin aikaisin tulleet lapset useimmiten tykkäävät rauhoittua kaikessa rauhassa palapelien ääressä. Useasti myös aikuinen pyytää lasta pelaamaan, jos huomaa että lapsi on väsynyt leikkimään.

Tutkiminen:

Ryhmässä on halukkuutta kokeilla erilaisia tutkimustapoja, sekä miettiä syyseuraussuhteita. Lapset tykkäävät paljon erilaisten asioiden luokittelusta. Luokittelua harjoitetaan yhdessä aikuisen kanssa, mutta heillä on myös mahdollisuus tutustua materiaaleihin keskenään. Lapsille käytetään myös tutkimisen avuksi erilaisia kuvia tai muita havainnollistamisen keinoja. On keskitytty erilaisiin vuodenaikoihin liittyviin asioihin, ja mietitty miten luonto muuttuu eri vuodenaikoina. Säähavaintoihin on käytetty erilaisia kuvia, joiden avulla osallistetaan lapsia. Heillä on käytössä ”taulu” joka roikkuu seinällä, ja siihen lapset saavat laittaa vuorotellen kuvia sään mukaan. Ääniä on myös paljon käytetty havainnoimaan millaista ääntä erilaisista asioista kuu-

luu, esimerkiksi sateen ja kehon äänet. Äänen avulla on opeteltu hahmottamaan lyhyitä ja pitkiä tavuja. Taputetaan käsillä lasten nimiä, ja havainnoidaan miten eri sanat taipuvat tavuittain, lyhyesti tai pitkästi. Esimerkiksi sanassa aamu, on yksi pitkä tavu ja yksi lyhyt.

Tutkimisessakin huomaa isompien ja pienempien lapsien eron. Vanhemmilla lapsilla on parempi kyky miettiä erilaisia syy-seuraussuhteita monipuolisemmin ja keskustelua syntyy enemmän. S2-lapsien ja pienempien kanssa asiat käydään yksinkertaisemmin läpi kuvien avulla.

Taiteileminen:

Lapsille luetaan päivittäin kirjoja, ja he tykkäävät myös itseksensä tai kavereiden kanssa niitä selailla. Leikin lomassa välillä lapsi haluaa keskittyä aikuisen kanssa kirjoihin ja ovat halukkaita ottamaan selville mitä tarinassa ja kuvissa tapahtuu. Lauluja lorukortteja käytetään paljon konkretisoimaan asioita. Esimerkiksi jos selitetään miten kissa äänтелеe, niin samalla näytetään kissan kuvaa kun pidetään maukumisen ääntä. Tätä kautta erityisesti suomen kieltä opettelevat lapset oppivat yhdistämään kissa sanaan kissan ääntelyn ja kuvan. On tärkeää konkreettisesti näyttää mikä kissa on, eikä vain puhuta millainen eläin kissa on, että asia ei jää epäselväksi. Lauluissa käytetään samaa tapaa, esimerkiksi värilaulussa punaisen kohdalla näytetään punaista väriä, sinisen kohdalla sinistä jne.

Kuvataiteessa huolehditaan, että lapset oppivat käsittelemään välineitä oikein ja huolehtimaan niiden oikeanlaisesta putsauksesta. Ryhmän osastolla on lasten taiteita esillä. Ne pyritään laittamaan niin, että lapset itse huomaavat ne, ja pääsevät itse niitä tutkimaan lähempää.

Satujen dramatisointi on ryhmässä jäänyt hieman vähemmälle, ja sitä haluttaisiin olevan enemmän.

Liikkuminen:

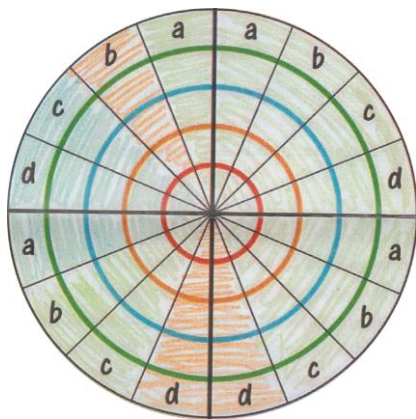
Ryhmässä toteutetaan sisä- ja ulkoliikuntaa melko saman verran. Opetetaan lapsille miten ulkona ja sisällä liikutaan, sekä painotetaan talon yhteisiä sääntöjä. Sisällä on otettu paljon erilaisia palloliikuntamuotoja, rataliikuntaa (erilaiset liikuntapisteet ra-

dalla), sekä käytetty muita erilaisia välineitä liikkumisessa. Kuvakortit ovat olleet myös mukana. Ulkona on pelattu etsintä- ja juoksuleikkejä, sekä vaihdeltu liikkumisen tapoja. Liikuntaleikit ovat parhain tapa saada lapset innostumaan liikunnasta. Taitavimmat lapset vaativat liikuntamuotoja, jotka eivät ole liian helppoja, sekä heille opetetaan enemmän erilaisia sääntöliikuntaleikkejä. Pienten kanssa harjoitellaan perusliikuntataitoja kuten konttaamista, hyppimistä ja kiipeämistä.

Ryhmän liikuntahetkiin on otettu myös musiikkia mukaan. Musiikki antaa lapsille erilaisia ärsykeitä liikkumiseen, sekä sen kanssa on helppo liikkua eri tahtiin. Musiikki tuo liikkumiseen myös mielekkyyttä.

Ryhmässä on tehostettu erilaisin keinoin arkiliikuntaa, sekä kannustetaan lapsista lähtevää liikuntaa. Annetaan lapsille mahdollisuus kokeilla ja harjoitella omia juttujaan.

8.3 Ryhmä 3. (3-5-vuotiaat)

Kuvio 7.

Ryhmä 3. on yhteensä kaksi työntekijää, mutta he täyttivät arviointiympyrän yhdessä. Ryhmässä on 14 lasta, joista yksi on S2-lapsi. Tämän ryhmän kasvattajien mielestä täytetty arviointiympyrä tekee näkyväksi itselle sen, mitä oikeasti päivittäin mahdollistetaan lapsille ja mikä jää vähemmälle. Ympyrää täyttäessä sitä tuli realistisemmin pohdittua. Kun ympyrä täytettiin, niin ryhmässä ei vielä ollut S2-lastaa, mutta

jälkeenpäin mietittynä kaikki ympyrän kohdat tukevat myös häntä oppimisessa, koska toiminnassa käytetään muutenkin paljon suomen kieltä.

Vaikka ryhmän kasvattajat täyttivätkin ympyrän yhdessä, tuo se silti esille tarvittavat asiat. Tässä on esimerkki siitä, että ympyrän täyttämistä voi soveltaa eri tavoin. Kasvattajilla on samanlaiset ajatusmaailmat, sekä toimintatavat. Ympyrää tarkastellessa voidaan huomata, että ryhmän sisällä mahdollistuu hyvin moni asia päivittäin. Ryhmässä toimii projektinomainen toimintatapa, joka tarkoittaa sitä, että toimintaa jatketaan mahdollisuuksien mukaan useamman päivän jos se jää kesken. Ryhmässä korostetaan lapsilähtöisyyttä ja huomioidaan lasten aloitteet toiminnan toteuttamisessa. Toiminnot suunnitellaan niin, että kaikilla on yhteiset alkuohjeet, mutta isommille tehdään työskentelystä hieman vaativampaa. Isot vaativat toiminnan vaikeuttamista, että heillä pysyy mielenkiinto sitä kohtaan. Lapsille esitetään usein avoimia kysymyksiä kuten mitä tiedät tästä? Mitä väriä käytät? Mitä asialle voisi tehdä? jne. eli rikastetaan lasten kieltä toiminnan kautta. Ympyröiden purkutilanteessa tuli esille seuraavia asioita eri lohkoista:

Leikkiminen:

Maanantaisin ryhmässä on lelupäivä, jolloin lapset saavat tuoda oman lelun päiväkotiin. Ryhmässä lapset saavat joko itse päättää leikin, tai sitten se määrätään. Leikit ja leikkikaverit saadaan yleensä keskustelemalla sovittua. Jos liian moni haluaa samaan leikkiin, joudutaan valitettavasti sanomaan, ettei leikkiin enää mahdu. Aikuisen tehtävänä on kontrolloida tilannetta, ettei kaikki ajaudu samaan leikkitalanteeseen ja leikkiminen pysyy hallussa. Ryhmässä leikin kesto ja yhdessä leikkiminen on vielä vähän hakesessa. Leikit ovat usein lyhyitä ja tiuhaan vaihtuvia, jos aikuinen ei ole mukana leikissä. Aikuisen ei tarvitse välttämättä olla itse leikissä mukana, mutta kuitenkin läsnä lähettyvillä, että hänellä on mahdollisuus antaa vinkkejä ja edesauttaa leikkiä tarvittaessa. Tämä on varsinkin pienten lasten kanssa tärkeää. Pienemmillä lapsilla varsinkin kotileikkiminen ei ihan vielä suju ilman aikuista, ei osata viedä leikkiä eteenpäin ja leikin välineiden käyttö on hieman hakesessa. Tavoitteena olisi saada leikit pitkäkestoisimmiksi. Harjoitellaan ensin yhden leikin loppuun saattamista ennen kuin aloitetaan uusi leikki.

Leikkiympäristöä ei kauheasti muunnella, tai leluja vaihdella. Tässä yksikössä on kaksi pientä ryhmää, jotka toimivat vierekkäin, joten osastoja vaihdellaan välillä. Sitä kautta ympäristöä ja leluja vaihdellaan. Aamuisin kokoonnutaan yhdessä aina jommallekummalle puolelle. On pohdittu pitäisikö jotain leikkiympäristöä muokata lisäämällä tai vähentämällä jotain elementtejä. Tulisiko leikistä helpompaa, jos ei olisi niin paljon erilaisia tavaroita leikeissä? Lapsille opetetaan pyytämistä, ja sen harjoittelua tulee kun toisia leluja joutuu pyytämään aikuiselta.

Tutkiminen:

Ryhmässä tapahtuu tutkimista päivittäin, sekä asioista keskustellaan yhdessä lasten kanssa. Arjen perustilanteissa voi ilmetä jotain uutta, jota tutkitaan monta seuraavaa päivää. Esimerkkinä lasten leikistä löytyi hämähäkki, josta yhdessä aikuisen kanssa pohdittiin mitä sille tehdään. Lapset ehdottelivat itse erilaisia tapoja mitä sille voitaisiin tehdä. Aamupalan yhteydessä hämähäkki oli kadonnut, ja lapset alkoivat innoissaan etsiä sitä ympäri huonetta. Seuraavina päivinä tutkimisen teemoina toimi erilaiset ötökät, joita etsittiin ulkona yhdessä. Kirjastosta lainattiin erilaisia ötökkäkirjoja, joista tutkittiin suurennuslasin avulla erilaisia ötököitä. Asia puhutti lapsia vielä monta päivää. Ajatuksena on siis, että ryhmässä tutkiminen tulee lapsilta, ja kasvattajat tarttuvat kiinnostuksen kohteisiin parhaansa mukaan ja osallistavat ryhmän kaikkia lapsia osallistumaan tutkimiseen. Kun tutkimisen kohde lähtee lapsesta itsestään, niin se vie usein paljon pidemmälle kuin se, että aikuinen päättää mitä tutkitaan.

Taiteileminen:

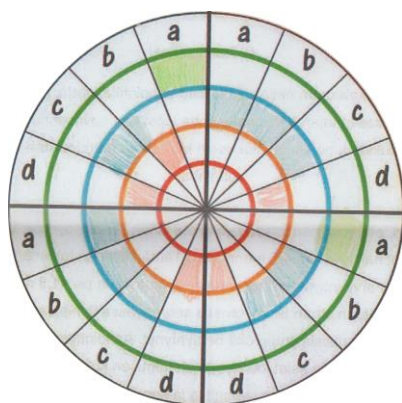
Lapsille luetaan päivittäin erilaisia kirjoja, sekä laulut, lorut, sadut ja kerronta havainnollistetaan erilaisten materiaalien avulla. Kuvatukia on mukana usein, mutta ei silti aina. Lapsille opetetaan ilmaisuja ja niiden sanastoa, eli harjoitetaan kielellisiä taitoja päivittäin.

Kuvataiteen lomassa tutkitaan mitä välineitä ja värejä käytetään. Taidehetkissä on aina pari lasta kerrallaan, näin se helpottaa lapsien auttamisen ja takaa, että jokainen saa apua tarvittaessa. Joskus ryhmä jaetaan kahtia niin, että isommat työستävät toisessa pöydässä ja pienemmät toisessa. Isommilta vaaditaan hieman enemmän, ja harjoitellaan laajemmin eri asioita.

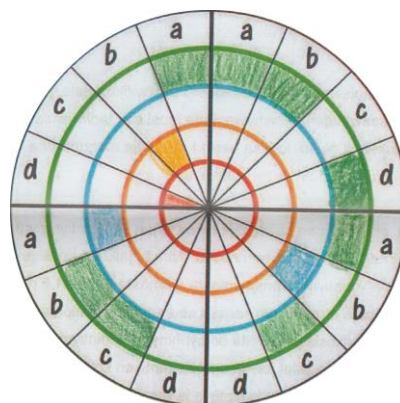
Liikkuminen:

Ryhmässä on pyritty, että viikoittain olisi jotain ohjattua liikuntaa. Liikkumisleikkejä ryhmässä ei hirveästi ole toteutettu. Sisäliikunta on jäänyt vähäisemmälle, ja ulkoliikuntaan on panostettu enemmän. Lapsille on asetettu erilaisia houkuttimia ympäristöön, joiden avulla arkiliikuntaa saataisiin lisättyä. Tilat ovat todella rajallisia suuriin liikuntasuunnitelmiin, eikä liikaa tavaroita voi olla esillä, että tilaa riittää leikkimiseen ja liikkumiseen. Tämä onkin ikuisuusprojektina, että miten kyseinen asia saadaan toimimaan. Perusajatuksena on lasten luontainen liikkuminen ja siihen panostaminen. Ryhmässä on pyritty miettimään miten lapsista lähtevää liikuntaa voisi soveltaa esimerkiksi sisällä paikasta toiseen liikkumalla. Liikkumisen sanastoa opetellaan toiminnan kautta.

8.4 Ryhmä 4. (alle 3-vuotiaat)

Kuvio 8.

Kuvio 9.

Kuviot 8 ja 9, ovat ryhmä 4. kasvattajien täyttämät arviointiympyrät. Tässä ryhmässä on yhteensä kolme työntekijää, mutta yhdeltä jäi saamatta arviointiympyrä täytettynä. Tässä ryhmässä on yhteensä 12 lasta, eikä yhtään S2-lapsia. Kasvattajien mielestä ympyrän täyttäminen oli ihan helppo täyttää, kuhan siihen pääsi kunnolla paneutumaan. Ympyrää täyttäessä, se pisti ajattelemaan toimintaa tarkemmin, mitä arjessa tapahtuu. Tämän avulla pystyi miettimään mitä todellisuudessa lapsille toteutetaan päivittäin ja mitä harvemmin. Toisia kohtia oli vaikeampi arvioida kuin toisia, ja var-

sinkin näin alussa uuden ryhmän kanssa toimintaa on huomattavasti vaikeampi arvioida.

Näissä ympyröissä tulee ilmi miten eri tavalla kasvattajat ryhmän näkevät. Toiset kohdat ovat samanlaisia, mutta on myös paljon eroavaisuuksia. Se ei ole lainkaan huono asia, vaan tätä kautta on helpompi lähteä työstämään tavoitteita. Ryhmässä suunnittelun lähtökohtana on lapsien kehityksen taso. Toiminnassa korostetaan kielellistä oppimista, tunnetaitoja, sekä leikkiä, eli eri osa-alueita joiden avulla puhetta ja vuorovaikutusta voidaan kehittää. On tärkeää, että kaikki pääsevät kokemaan kaikkea, mutta jotkut tarvitsevat enemmän tukea, joten siihen on resurssien puitteissa pyritty panostamaan. Arkipäivän eri tilanteita hyödynnetään lapsien oppimiseen, ja usein toistuvat rutiinit ovat kaikkein antoisimpia asioita lapsen kehityksessä ja opettavat lapsille parhaiten. Ryhmässä on alettu pohtimaan miten ympäristöä saataisiin muokattua ja lisättyä kuvakortteja, että ne näkyisivät lapsille päivittäin. Mietitään mitkä motivoivat lapsia korttien ja kuvien kautta. Ryhmässä ikähaitari on melko suuri, ja kielelliset valmiudet hyvin hajanaisia. Ympyröiden purkutilanteessa tuli esille seuraavia asioita eri lohkoista:

Leikkiminen:

Ryhmässä lapset tekevät leikkivalinnat ja aikuiset ovat kokoajan läsnä leikin keskellä lattian tasolla. Lapsille annetaan paljon vapauksia olla keskenään vuorovaikutuksessa, vaikka aikuinen on kokoajan läsnä. Aikuinen sanoittaa tekemisensä ja näyttää mallia, sekä ohjaa leikkiä jos siihen on tarvetta. Leikeissä yritetään tukea lapsen luontaista omaehtoista tapaa kommunikoida. Leikin keskellä aikuinen pyytää lapsia nimeämään kanssaan eri tavaroita, sekä kysellään paljon mitä asiat ovat. Täten yritetään osallistaa lasta sanomaan kerronnallisesti asioita. Lapset usein ajautuvat leikkimään niiden kanssa, kenellä on kielelliset valmiudet samaa luokkaa. Näin tulee vastavuoroisuutta lapsien kesken. Vuorovaikutus- ja yhteisleikit ovat lisääntyneet alkusyksystä paljon.

Leikkiympäristönä käytetään hyväksi koko osastoa. Leikkiminen pyritään toteuttamaan pienryhmissä eri puolilla, jotta jokaiselle lapselle aikuisen tuki olisi paremmin läsnä. Lelut ovat ympäristössä melko samoja, ja hyödynnetään niitä elementtejä mitä omalta osastolta löytyy.

Tutkiminen:

Tutkiminen tapahtuu missä vain, sisällä tai ulkona. Ulkona erilaiset ötökät ja luonnonilmiöt ovat suuressa suosiossa. Ihmettelyä tapahtuu kun luonto muuttuu ja lehdet tippuvat puista. Äänihavainnot ovat myös kiinnostavia. Kuunnellaan mitä ääniä luonnosta löytyy, esimerkiksi lentokoneen ja kaupungin äänet. Asioita tutkitaan omien aistien avulla. Pyritään siihen, että tutkiminen lähtee luonnostaan lapsesta itsestään, mutta myös aikuinen voi tuoda tutkimusmateriaalia. Ryhmässä ihmetellään ja mietitään yhdessä outoja ja tuttuja asioita. Osallistetaan lapsia antamaan ideoita tutkimisen kohteille, ja keskitytään arkipäivän asioiden tutkimiseen.

Tutkimisympäristöä ei juuri ole laajennettu, vaan on pysytty lähinnä päiväkodin ympäristössä. Toisessa yksikössä käyty välillä, jonka matkalla on nähty paljon erilaisia koneita ja rakennuksia, jotka kiinnostavat lapsia paljon.

Taiteileminen:

Taiteilu ja askartelu tapahtuu pienryhmissä. Ryhmän koko riippuu paljon tekemisestä. Lapset ovat eritasoisia, joten sen mukaan katsotaan ryhmäkoot. Ne jotka tarvitsevat enemmän ohjausta, niin heidät otetaan ihan vierelle tekemään yhdessä aikuisen kanssa, mutta niille joilla on jo enemmän valmiuksia itsenäiseen työhön, voidaan antaa enemmän omaa vastuuta. Tekeminen nimetään aina, ja selostetaan lapsille mitä tilanteissa tehdään.

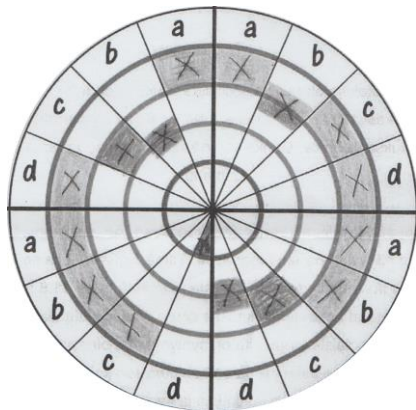
Kuvakirjoja lapsille luetaan päivittäin. Lukeminen on melko spontaania, ja se lähtee usein lapsesta itsestään. Kirjasta katsellaan lasten kanssa kuvia, joita nimetään yhdessä. Siirtymätilanteissa kirjat ovat tärkeitä, ja lapset saavat niitä itsenäisesti tai kaverin kanssa katsella. Lauluissa ja loruissa käytetään kuvakortteja, jotta lapset pysyvät perillä paremmin laulun kulussa. Jokaisella lapsella on omat paikkamerkit, joissa on eläimen kuva ja lapsen oma nimi. Kasvattajien mielestä kuvakortteja voisi lisätä enemmänkin toimintaan.

Liikunta:

Ryhmässä on kaksi kertaa viikossa ohjattua liikuntaa. Liikunnassa on myös pienryhmiä, ja liikutaan sekä sisällä että ulkona. Pienryhmät on sekoitettu niin, että jokaisessa on mukana niitä lapsia joilla motoriset taidot ovat jo melko hyviä, ja niitä jotka

tarvitsevat vielä harjoitusta taidoilleen. Tätä kautta tulee mallioppimista niille, jotka sitä tarvitsevat. Liikunnassa käytetään erilaisia liikuntamuotoja, mutta jokainen liikuntatuokio aloitetaan vapaalla juoksulla, eli energian purulla. Toiminta suunnitellaan lasten mielenkiintojen mukaan, esimerkkinä tänä syksynä paljon palloleikkejä, koska ne ovat olleet suuressa suosiossa. Liikunnan kautta harjoitellaan karkeamotorisia taitoja, sekä kuuntelemista ja ohjeiden mukaista liikkumista.

8.5 Ryhmä 5. (alle 3-vuotiaat)

Kuvio 10.

Ryhmä 5:ssä on yhteensä kolme työntekijää, mutta hekin täyttivät ryhmä 3. tavoin yhdessä arviointiympyränsä. Ryhmässä on 12 lasta, joista yksi on S2-lapsi. Ryhmän kasvattajat olivat sitä mieltä, että tämänkaltainen arviointimenetelmä sopii todella hyvin heidän ryhmälleen. He olivat todella kiinnostuneita käyttämään tätä menetelmää. Ympyrän avulla nousi esille puutteet, joiden pohjalta on helppo tehdä tavoitteet, jotta toimintaa saataisiin monipuolistettua. He olivat heti alkaneet miettimään tavoitteita ja toteuttamaan näitä tämän pohjalta.

Ryhmässä on suuret ikäerot ja toiminta suunnitellaan isommille, mutta helpotetaan tekeminen pienemmille. Suunnitteluun mietitään jokin teema, joka saataisiin yhdistettyä kaikkiin lapsen toiminnallisiin osa-alueisiin. Ryhmässä on pyritty viikkorutiineihin, mutta joustetaan tarvittaessa. Ryhmä jaetaan pienryhmiin välipalan jälkeen, joissa luetaan yhdessä kirjoja. Pienryhmät toimivat lukuhetkillä parhaiten, koska sil-

loin he jaksavat keskittyä tähän paremmin. Ympyröiden purkutilanteessa tuli esille seuraavia asioita eri lohkoista:

Leikkiminen:

Ryhmässä on pyritty siihen, että kerran viikossa olisi päivä jolloin aikuiset osallistuvat leikkiin tiiviisti. Ideana on, että kaksi aikuista osallistuu lasten leikkeihin ja kolmas toimii ns. emäntänä, joka käyttää lapsia vessassa, antaa muille lapsille pöytätekemistä ja vastailee puhelimeen tarvittaessa. Kaksi leikissä mukana olevaa aikuista pysyy kokoajan lasten kanssa. Tavoitteena tässä on, että aikuisen ja lapsen välinen vuorovaikutus kasvaisi, eikä lasten ja aikuisen välinen leikki katkeaisi välillä, kun yksi heistä toimii ”emäntänä”. Leikki häiriintyy saman tien jos aikuinen joutuu kokoajan poistumaan leikistä tekemään jotain muuta. Jos aikuinen ei keskity leikkiin, niin se useasti välittyy myös lapseen, eikä hänkään jaksaa keskittyä tekemiseensä. Palapelejä lapset pelaavat päivittäin.

Maanantaisin ryhmässä on lelu päivä, jolloin saa tuoda kotoa oman lelun, ja tätä päivää on pyritty myös pitämään pienryhmäleikkimispäivänä. Leluja vaihdellaan toisen ryhmän kanssa joskus, tai tehdään itse paperista erilaisia välineitä. Ryhmä 5. toimii Ryhmä 3. kanssa samoissa tiloissa, joten tilojen vaihtelu on samankaltaista kuin heillä. Tässä ryhmässä on pyritty vaihtelevaan leluja kuukausittain edes vähän. Vaihtelessa ei ole paljon vaihtoehtoja, mutta esimerkiksi jos vaihdellaan autoja, niin otetaan sellaisia autoja joita ryhmässä ei ole vielä ollut.

Tutkiminen:

Ryhmän kanssa käydään erilaisilla retkillä paljon. Syksyllä on jo käyty eri päiväkotien pihossa leikkimässä, kirjastossa, metsäretkellä (metsäretkellä he keräsivät puolukoita, joista seuraavana päivänä leipoivat piirakan), taidenäyttelyssä, toriretkellä ja patsaiden katselukierroksella. Tutkiminen lähtee paljon aikuisesta, mutta tuetaan myös lapsista lähtevää ihmettelyä.

Liikkuminen:

Joka päivä toteutetaan aamujumppa. Liikunnassa ei oteta sääntöliikuntaleikkejä, vaan vapaasti toteutetaan erilaisia palloliikuntaleikkejä. Tilat ovat hyvin rajallisia, joten niiden puitteissa liikuntahetket tulee järjestää parhaan mukaan. Laululeikit ovat pää-

osassa lasten liikuntahetkissä. Yritetään panostaa lapsista lähtevään arkiliikuntaan, joihin voi ottaa mukaan myös toisen ryhmän. Ulkona toteutuu paljon lapsista lähteviä juoksuleikkejä yhdessä muiden kanssa.

Taiteileminen:

Kuvataide toteutetaan useimmiten pienryhmissä, jossa yleisimmin kaksi lasta per aikuinen tai vain yksi lapsi kerrallaan työskentelee yhdessä aikuisen kanssa. Joskus voidaan toteuttaa tuokio myöskin niin, että kaikki lapset ovat samaan aikaan tekemässä töitä, jolloin myös kaikki aikuiset ovat tiiviisti mukana. Taiteilemisen avulla tutkitaan erilaisia asioita ja elementtejä. Lapsille selitetään sanoin mitä tehdään ja miten tehdään, tarvittaessa näytetään kädestä pitäen.

Päivittäin lasten kanssa luetaan kirjoja, ja kirjat ovat aina saatavilla. Kirjojen luku voi lähteä joko aikuisesta, tai lapsesta itsestään. Siirtymätilanteissa kirjat ovat suuressa roolissa. Lapset keskittyvät kirjoihin, ja täten pysyvät hyvin paikoillaan. Kuvatuokioissa ryhmässä käytetään vähän. Ruokailussa mukana alustat, joissa näkyy ruokailuun liittyviä sanastoja ja kuvia. Leikkimiseen ja pukemiseenkin löytyy kuvasanoja. Päivärytmiä kuvatuokina ei käytetä enää, mutta on ollut joskus käytössä.

8.6 Palautteet

Ympyröiden purkutilanteiden jälkeen jaoin jokaiselle kasvattajalle palautelaput (liite 3), jossa oli kymmenen kysymystä. Toteutin palautteen strukturoidulla lomakkeella, ja siinä oli mukana avoimia kysymyksiä.

Taulukko 1. Tähän taulukkoon on kirjattu kuinka monta palautelappuja alun perin on ollut ja kuinka paljon niitä on palautettu, sekä palauttamatta.

Palautelaput yhteensä	Palautettu	Saamatta
11	9	2

Jokaisen ryhmän työntekijä, joka täytti ympyrän, palautti minulle myös palautekyselyn liittyen arviointiympyrän täyttöön ja sen käyttämiseen työvälineenä. Palautekyselyssä kysyn aluksi yleisesti ympyrän täytöstä; oliko ympyrä helppo täyttää, vai ei,

sekä kokiko kasvattaja ympyrän hyödylliseksi arviointivälineeksi. Tämän jälkeen kysyn miten se hänen mielestään tukee esimerkiksi ryhmävasun tekoa, ja pyydän selityksen miten tai miksi ei. Tämän kysymyksen johdantelemana pyydän kasvattajaa arvioimaan lasten hyödyt menetelmästä. Lopuksi kysyn haluaako kasvattaja jatkossa käyttää kyseistä arviointimenetelmää, sekä viimeinen kysymys on avoin vapaalle mieleen tuleville asioille.

Avaan alle erikseen ryhmien omat palautteet, sekä kirjoitan yhteenvedon kaikista lomakkeista.

Ryhmä 1. Molempien kasvattajien mielestä ympyrät olivat helppo täyttää, ja he kokivat sen hyödylliseksi arviointivälineeksi. Heidän mielestään se tukee ryhmävasun tekoa. Lapset hyötyvät arviointiympyrästä, koska itse pohtii tehtäviä tarkemmin ja sen kautta huomaa mikä jää vähemmälle, ja lisää sitä toimintaan. Molemmat ovat halukkaita jatkossa käyttämään arviointiympyrää työvälineenä. Vapaassa kommentissa he toteavat, että tämän toteuttamiselle on hankala löytää aikaa, ja jos tähän ei sitoudu kunnolla, niin se jää helposti muun alle.

Ryhmä 2. Kaikkien ryhmän kasvattajien mielestä arviointiympyrä oli helppo täyttää ja he kokivat sen hyödylliseksi arviointivälineeksi. Jokaisen mielestä se tukee ryhmävasun tekoa, koska arviointiympyrä tukee tiimin yhtenevää toimintalinjaa, sekä sen avulla pystyy kehittämään ja arvioimaan toimintaa. Se auttaa jäsentämään toimintaa ja sen avulla pystytään arvioimaan eri-ikäisten lasten kehitystä. Lapset hyötyvät heidän mielestään arviointiympyrän käytöstä, koska monipuolinen toiminta tukee lasten kehitystä ja sen avulla huomioidaan jokainen lapsen toiminnan tapa. Toisilla lapsilla se oppimisen tapa joka hänelle on parhain, voi jäädä vähäisemmälle, mutta arviointiympyrän avulla se huomataan. Kaikki heistä ovat halukkaita käyttämään tätä arviointimenetelmää jatkossakin. Vapaassa kommentissa toisten mielestä ryhmää on hieman hankala arvioida näin alussa, koska tiimi ja lapset ovat uusia. Toisaalta on tarpeen pohtia omia tapoja toimia, ettei toimi pelkästään omalla mukavuusalueellaan, vaan tasapainottaa, laajentaa ja tarkastelee omaa sekä koko tiimin toimintaa uudellisesta näkökulmasta. Tämä selkeyttää myös nuorten vastavalmistuneiden toiminnallista osuutta.

Ryhmä 3. Kasvattajien mielestä arviointiympyrä oli helppo täyttää ja he kokivat ympyrän hyödylliseksi arviointivälineeksi. Arviointiympyrä tuki heidän mielestään ryhmävasun tekoa, koska ympyrä tekee esiin tarpeet muutokseen ja priorisointiin. Heidän mielestään lapset hyötyvät arviointiympyrästä koska sen avulla tulee huomioidua eri osa-alueet ja lasten tarpeet kokonaisvaltaisesti. He ovat halukkaita käyttämään arviointimenetelmää jatkossakin.

Ryhmä 4. Molempien kasvattajien mielestä ympyrät olivat helppo täyttää, ja he kokivat sen hyödylliseksi arviointivälineeksi. Heidän mielestään se tukee ryhmävasun tekoa, koska kasvattaja pystyy arviointiympyrän avulla pohtimaan eri osa-alueiden mahdollistamista omassa ryhmässä ja sitä kautta myös ryhmävasussa. Toiminnan suunnittelun osalta voidaan suunnata toiminta tavoitteiden suuntaiseksi. Heidän mielestään lapset hyötyvät arviointiympyrästä, koska ympyrän avulla toimintaa voidaan kehittää yksilötasolla, sekä koko ryhmän tarpeista lähteväksi. Tätä menetelmää voidaan käyttää toiminnan monipuolistamiseksi ja tämän avulla voidaan mahdollistaa jokaiselle jotakin kehityksen tueksi. Arviointiympyröiden lohkoista voidaan poimia joitakin tiettyjä asioita, joiden avulla voidaan tukea lapsen fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia taitoja, sekä kielenkehitystä. Molemmat kasvattajista olivat halukkaita käyttämään arviointiympyrää myös jatkossa. Käyttöönotto vaatii silti vielä enemmän asian sisäistämistä, sekä koko tiimin yhteistä pohtimista.

Ryhmä 5. Ryhmän kasvattajien mielestä arviointiympyrä oli helppo täyttää, ja he kokivat sen hyödylliseksi arviointimenetelmäksi. He uskovat, että arviointiympyrä tukee ryhmävasun tekoa, varsinkin kielen ja vuorovaikutuksen osioissa. Heidän mielestään lapset hyötyvät tästä arviointimenetelmästä, koska säännöllinen arvioiminen tämän menetelmän avulla takaa, että toiminnassa toteutuvat lapselle ominaiset toiminnan tavat. Arviointiympyrän avulla toimintaa on myös helppo kehittää, jotta asetetut tavoitteet saavutetaan. He olivat halukkaita käyttämään jatkossa arviointiympyrää, ja kirjoittivat vapaaseen osioon, että tulevat varmasti käyttämään jatkossakin tätä menetelmää toiminnan suunnittelussa ja arvioimisessa.

8.6.1 Yhteenvedo palautteista

Palaute oli kaikin puolin positiivista, ja kaikki halusivat jatkossa käyttää kyseistä arviointimenetelmää. Toisten palautteista nousi hyvin esiin, että he olivat kiinnostuneempia arviointiympyrän käytöstä kuin toiset. Palautteiden perusteella kasvattajat olivat panostaneet ympyröiden tutkimiseen ja täyttämiseen. Monesti nousi esille ympyrän hyödyt eri osa-alueiden tarkastelemiseen, sekä toiminnan kehittämiseen tämän menetelmän avulla. Kaikkien mielestä lapset hyötyvät arviointiympyrästä, koska menetelmän avulla voidaan taata lapsille monipuolisen toiminnan toteutuminen mahdollisimman usein.

Ymmärrän ympyröiden täytön vaikeuden näin uusien ryhmien ja tiimien alussa, mutta tämä antoi mielestäni hyvän pohjan kevääseen, jossa toivottavasti ryhmät täyttävät uudestaan arviointiympyrät ja vertaavat niitä syksyn ympyröihin.

8.7 Tutkimuksen yhteenvedo

Toteutin tutkimukseni Kuvataidepäiväkoti Viikarin viiden lapsiryhmän kasvattajien kanssa. Kasvattajia oli yhteensä 14, ja jokainen täytti ympyränsä hieman eri tavalla. Tarkoituksena oli, että jokainen täyttäisi omat arviointiympyränsä, mutta pari ryhmää teki niin, että he täyttivät ympyränsä koko tiimin voimin. Tämä ei kuitenkaan ole millään tapaa väärin, eikä tutkimuksen tulokset muuttuneet tämän takia. Tutkimuksen tuloksina käytin täytettyjä arviointiympyröitä sekä niiden pohjalta tehtyjä ympyröiden purkukeskusteluita. Purkukeskustelut käytiin tiimeittäin, ja ne äänitettiin, jonka jälkeen purin äänitykset koneelle. Kirjoitin ryhmien purkutilanteet opinnäytetyöhöni, koska mielestäni se oli oleellinen asia tutkimuksessa. Näin lukija saa tietoonsa mitä toimintaa ryhmässä mahdollistetaan ja miten se toteutetaan. Arviointiympyröiden tuloksien lisäksi kirjoitin kasvattajien palautteista esille tulleita asioita ryhmitäin.

Tutkimuksen tavoitteet saatiin toteutettua, ja työssä nousi esille miten arviointiympyrä käytännössä toimii, sekä miten se tukee lapsiryhmän toiminnan kehittämistä. Palautteiden myötä tuli tietoon myös millainen kasvattajien into on käyttää tätä työvälinettä, sekä hyötyvätkö lapset heidän mielestään arviointiympyrän käytöstä. Lapsien

ikäryhmien arvioinneissa oli omat plus- ja miinuspuolensa, joten ryhmien ikähaarukalla ei kauheasti ollut merkitystä. Purkutilanteissa tuli huomioitua, että niillä kenellä on enemmän S2-lapsia ryhmässään, hyötyivät arviointiympyrän täytöstä eniten.

Palautteet olivat yksimielisiä, ja kaikki kokivat arviointiympyrän menetelmänä olevan hyödyllinen kaikin puolin ja olivat halukkaita käyttämään sitä uudestaan. Palautteissa oli paljon huomioitu ympyrän täytön hyötyä lasten toiminnan kehittämisessä, sekä siitä miten se nostattaa kasvattajan omia näkemyksiä esille. Purkukeskusteluissa sekä palautteissa nousi esille myös miten arviointiympyrän täytön aikana tuli mietittyä enemmän toimintaa mitä todellisuudessa lapsille päivittäin mahdollistetaan. Toiset ryhmät olivat alkaneet täytön jälkeen heti kehittämään toimintaansa arviointien perusteella, ja toisilla se oli vielä työn alla.

Olen samaa mieltä kasvattajien kanssa, että tätä arviointimenetelmää kannattaa käyttää jatkossakin toiminnan arvioinnissa.

9 LOPUKSI

Opinnäytetyötäni tehdessä olen tullut siihen tulokseen, että arviointiympyrän käyttö on hyödyllinen arviointimenetelmä päiväkodeissa. Mielestäni sen avulla on mahdollista parantaa toiminnan monipuolisuutta ja kielen oppimista. Jokainen lapsi oppii ja kehittyy eri tapojen kautta, joten on tärkeää, että oppimistapoja on tarjolla erilaisia. Lapsen kielen opettelu eri menetelmillä tulisi mahdollistaa päivittäin erilaisilla tavoilla, ja esimerkiksi kuvakortit ovat niitä tärkeimpiä asioita joiden avulla kieli kehittyy. Kuvat ovat tärkeitä myös muillekin lapsille kuin niille, joilla on suomi toisena kielenä tai kielen tuottamisen vaikeuksia. Päiväkodin toimintaa on aina hyvä arvioida ja kehittää, kuten myös omaa toimintaansaakin. Arviointiympyrä on helppo täyttää, ja sen lohkot sisältöineen ovat mielestäni hyvin ajankohtaisia, sekä helposti muokattavia. Jokainen voi muokata ympyrän sellaiseksi, joka palvelee parhaiten omaa toimintaa. Arviointiympyrän avulla kehittämisen tarpeet nousevat hyvin konkreettisesti esille, ja niiden pohjalta toimintaa on hyvä lähteä kehittämään.

Mielestäni arviointiympyrä on kaikin puolin kätevä menetelmä, mutta kaikille se ei välttämättä ole parhain toiminnan kehittämisen keino. Kuten ryhmien palautteissakin luki, että arviointimenetelmään tulee sitoutua ja keskittyä kunnolla, niin se ei kaikissa ryhmissä ole aina mahdollista. Itsekin päiväkodissa työskennellessäni olen huomannut ajan puutteen, eli välttämättä tällaista menetelmää ei pysty ajan kanssa käyttämään, joten siitä ei mielestäni sen takia ole kaikille kovinkaan paljon hyötyä. Arviointia tulisi miettiä ajan kanssa, sekä tuloksista pitäisi keritä puhumaan muiden tiimin kasvattajien kanssa.

Aihe oli itselleni aluksi tuntematon, enkä ollut ennen kuullut kyseisestä arviointimenetelmästä. Kuitenkin aihe on tullut tutuksi tutkimuksen myötä. Työ oli kokonaisuudessaan melko antoisa ja herätti itsessä uusia ajatuksia. Olisin itse valmis käyttämään kyseistä arviointimenetelmää työskennellessäni lasten kanssa. Mielestäni tämä tuo uusia mahdollisuuksia toiminnan kehittämiseen ja tietenkin sen arvioimiseen.

Mielestäni tästä voisi seurata jatkotutkimuksia. Esimerkiksi samaisessa päiväkodissa voisi toteuttaa samankaltainen tutkimus, mutta niin, että tutkittaisiin miten tavoitteet toteutuivat ensimmäisestä arviointiympyrän käytöstä, ja kuinka paljon tulokset olisivat muuttuneet. Toinen mielestäni hyvä idea olisi, että tutkittaisiin enemmän sitä, mitä hyötyä arviointiympyröistä on erityisesti päiväkodin johtajalle.

LÄHTEET

- A. Kauppila, R. 2006. Vuorovaikutus- ja sosiaaliset taidot. Juva: WS Bookwell Oy.
- Almqvist, F. & Lyytinen, H. 2004. Tarkkaavuuden ja oppimisen häiriöt. Teoksessa I. Moilanen, E. Räsänen, T. Tamminen, F. Almqvist, J. Piha & K. Kumpulainen (toim.) Lasten- ja nuorisopsykiatria. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy. 240-264.
- Atjonen, P. 2007. Hyvä, paha arviointi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Atjonen, P. 2015. Kehittävä arviointi kasvatusalalla. Tampere: Suomen Yliopistopaino Oy.
- Cantell, H. 2010. Ratkaiseva vuorovaikutus – Pedagogisia kohtaamisia lasten ja nuorten kanssa. Juva: WS Bookwell Oy.
- Einon, D. 1999. Kehittyvä ja onnellinen lapsi. WSOY-yhtymä/Weilin + Göös Oy.
- Einon, D. 2001. Lapsen hoito ja kehitys. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.
- Gyekye, M. & Nikkilä, P. 2013. Arviointiympyrä – Oppimisen mahdollisuudet näkyviin. Vantaa: Pedatieto OY.
- Helenius, A., Karila, K., Munter, H., Mäntynen, P. & Siren-Tiusanen, H. 2001. Pienet päivähoitossa – Alle kolmivuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen perusteita. Helsinki: WSOY.
- Ihme, I. 2009. Arviointi työvälineenä – Lasten ja nuorten kasvun tukeminen. Juva: WS Bookwell Oy.
- Jyväskylän yhteistoiminta-alueen terveyskeskuksen www-sivut. Viitattu 4.11.2015. <http://www.jyvaskyla.fi/terveys>
- Kalland, M. 2014. Leikki opettaa tärkeitä taitoja. Viitattu 4.11.2015. <http://www.kokosuomileikkii.fi/leikkiopettaa/>
- Kalliala, M. 2008. Kato mua! – Kohtaako aikuinen lapsen päiväkodissa? Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Kalliala, M. 2012. Lapsuus hoidossa? – Aikuisten päätökset ja lasten kokemukset päivähoitossa. Helsinki: Gaudeamus.
- Kollanus, T. 2011. Leikki lapsen kehityksen tukena. AMK-opinnäytetyö. Laurea-ammattikorkeakoulu. Viitattu 20.10.2015. https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/32781/Kollanus_Terhi.pdf?sequence=1
- Karjalainen, M. & Rouhento, K. 2006–2007. Leikkivä lapsi. Viitattu 20.10.2015. http://www.hameenlinna.fi/pages/399326/opas_versio_paksuille_kansille_21.pdf

Leppänen, M. & Malmi, E. 2013. Lapsen ja aikuisen välinen vuorovaikutus päiväkodissa – Kasvattajan näkemyksiä. AMK-opinnäytetyö. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Viitattu 28.10.2015.

https://www.seinajoki.fi/material/attachments/seinajokifi/paivahoitojakoulutus/varhaskasvatus/opinnaytetyot/XUzR42qQl/Opinnaytetyo_Lepanen_Malmi.pdf

Lindqvist, G. 1996. Leikin mahdollisuudet. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

Mannerheimin Lastensuojeluliiton www-sivut. Viitattu 10.10.2015. www.mll.fi

Miettinen, P. 1999. Liikkuva lapsi ja nuori. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Moilanen, I. 2004. Käyttäytymisen häiriöt. Teoksessa I. Moilanen, E. Räsänen, T. Tamminen, F. Almqvist, J. Piha & K. Kumpulainen (toim.) Lasten- ja nuorisopsykiatria. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy. 265-288.

Ojala, T. & Uutela, A. 1993. Rakentava vuorovaikutus. Porvoo: WSOY.

Otavan Opiston nettiopiskelun www-sivut. Viitattu 4.11.2015.

<http://opinnot.internetix.fi/fi/structure/etusivu>

Porin kaupungin www-sivut. Viitattu 3.11.2015. <https://www.pori.fi/index.html>

Pönkkö, A. & Sääkslahti, A.. 2011. Liikkuva lapsi. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus, 136–150.

Ruokonen, I. 2009. Musiikillista oppimisympäristöä luomaan. Teoksessa I, Ruokonen, S, Rusanen & A-L, Välimäki (toim.) Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Yliopistopaino, 22–29.

Rusanen, S. 2009. Lapsen kuvista kulttuuriin. Teoksessa I, Ruokonen, S, Rusanen & A-L, Välimäki (toim.) Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Yliopistopaino, 48–55.

Salpa, P. 2007. Lapsen liikkumisen kehitys – Ensimmäinen ikävuosi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

STAKES. 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Suojala, M. 2009. Lastenkirjallisuus kielen ja kuvittelukyvyn laajentajana. Teoksessa I, Ruokonen, S, Rusanen & A-L, Välimäki (toim.) Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Yliopistopaino, 40–47.

Tampereen ammatillinen opettajakorkeakoulu (TAOKK). 'Oppimisen arviointi'. Opettajan käsikirja. 15.4.2014. Viitattu 29.10.2015.

<https://taokk.wordpress.com/2014/04/15/oppimisen-arviointi/>

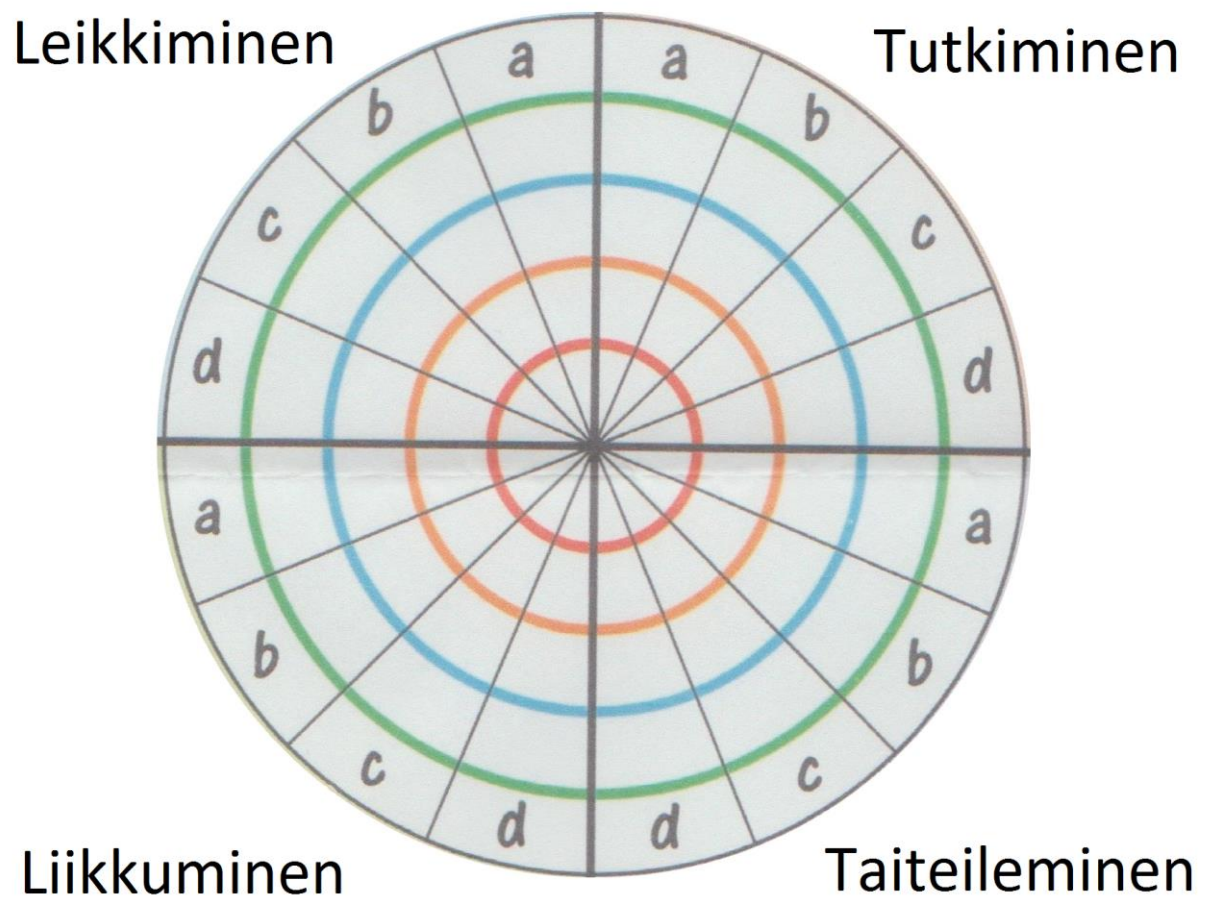
Terve.fi www-sivut. Viitattu 4.11.2015. <http://www.terve.fi/>

Turja, L. 2011. Tiedekasvatus ja lapsen tutkiva toiminta. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus, 179–194.

Vilén, M., Leppämäki, P. & Ekström, L. 2008. Vuorovaikutuksellinen tukeminen. Helsinki: WSOY.

Wahlström, R. 1995. Alle kouluikäisen kehitys. Helsinki: Mannerheimin lastensuojeluliitto.

LIITE 1

LIITE 2

”Lapsen oppiminen on prosessi, johon vaikuttavat monet eri tekijät. Varhaiskasvatuksessa toiminnan suunnittelun ja toteuttamisen lähtökohtana on kasvattajien kyky arvioida, missä tilanteissa ja mitä tekemällä lapsella on mahdollisuus oppia ja osoittaa osaamistaan...”

Arviointiympyrä on nelikenttä, jossa on lohkot;

- 1) Leikkiminen
- 2) Liikkuminen
- 3) Tutkiminen
- 4) Taiteileminen

Jokaisessa näissä lohkoissa on neljä sisällöllistä arviointikohdetta, ja jokainen niistä pitää sisällään tavoitteita kasvattajan toiminnalle, jotta lapsi saa tarvitsemiaan mahdollisuuksia. Arvioinnin tarkoituksena on se, kuinka usein kasvattaja mahdollistaa lapselle kyseiset toiminnat.

Tehtävänä on, että jokainen kasvattaja lukee kirjan ”Arviointiympyrä – oppimisen mahdollisuudet näkyviin” **pe 4.9** mennessä. Tämän jälkeen jokainen täyttää oman henkilökohtaisen arviointiympyränsä omasta ryhmästään **pe 11.9** mennessä. Omat arviointiympyrät puretaan oman tiimin kanssa seuraavassa tiimipalaverissa ja vertaillaan kuinka samanlaisia tai erilaisia ympyröitä on syntynyt. Arviointiympyrän tarkoituksena on tuoda esille erityisesti ne asiat joissa on kehittämisen kohteita ja tukea yhteisten tavoitteiden laatimista ja saavuttamista.

Ympyrän täyttö tapahtuu väreillä. **Vihreä** tarkoittaa päivittäistä toteutumista, **sininen** viikoittaista toteutumista, **oranssi** kuukausittaista toteutumista ja **punainen** tarkoittaa että toimintaa tapahtuu harvemmin kuin edellä mainitut.

Terveisin Marja Elo

Teen opinnäytetyöni liittyen arviointiympyrään. Jos mieleen tulee kysymyksiä aiheesta niin minulta voi asiasta kysyä. Aloitan harjoitteluni Kuvataidepäiväkotia Viikarissa 7.9. ja olen siitä eteenpäin käytettävissä. 😊

Arviointiympyrän palaute

1. Missä ryhmässä työskentelet?

- Naperot
- Nappulat
- Tenavat
- Ipanat
- Vekarat
- Enkkueskari

2. Oliko ympyrää helppo täyttää?

- Kyllä
- Ei

3. Jos ei, niin miksi?

4. Koitko ympyrän hyödylliseksi arviointivälineeksi?

- Kyllä
- En

5. Tukeeko arviointiympyrä mielestäsi esimerkiksi ryhmävasun tekoa?

- Kyllä
- Ei

LIITE 3

6. Miten? / Miksi ei?

7. Hyötyvätkö lapset arviointiympyrästä?

- Kyllä
- Ei

8. Miten? / Miksi ei?

9. Olisitko halukas käyttämään tätä arviointimenetelmää jatkossa?

- Kyllä
- En

10. Muita mieleen tulevia asioita...
